

**UCHWAŁA NR VI/.../2024
RADY MIASTA I GMINY WRONKI**

z dnia 30 października 2024 r.

w sprawie przyjęcia Polityki Senioralnej Gminy Wronki do 2030 roku

Na podstawie art. 18 ust. 1 w zw. z art. 5c ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 poz. 1465) i art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 poz. 1283 ze zm.) Rada Miasta i Gminy Wronki uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuję się „Politykę Senioralną Gminy Wronki do 2030 r.” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Wronki.

§ 3. Traci moc uchwała nr LI/421/2018 Rady Miasta i Gminy Wronki z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia Strategia Lokalnej Polityki Senioralnej gminy Wronki na lata 2018-2023 z perspektywą do 2030 r.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Nie wnoszę zastrzeżeń
pod względem formalno-prawnym.**

Zdzisław Paralusz
**Radca Prawny
Zdzisław Paralusz**

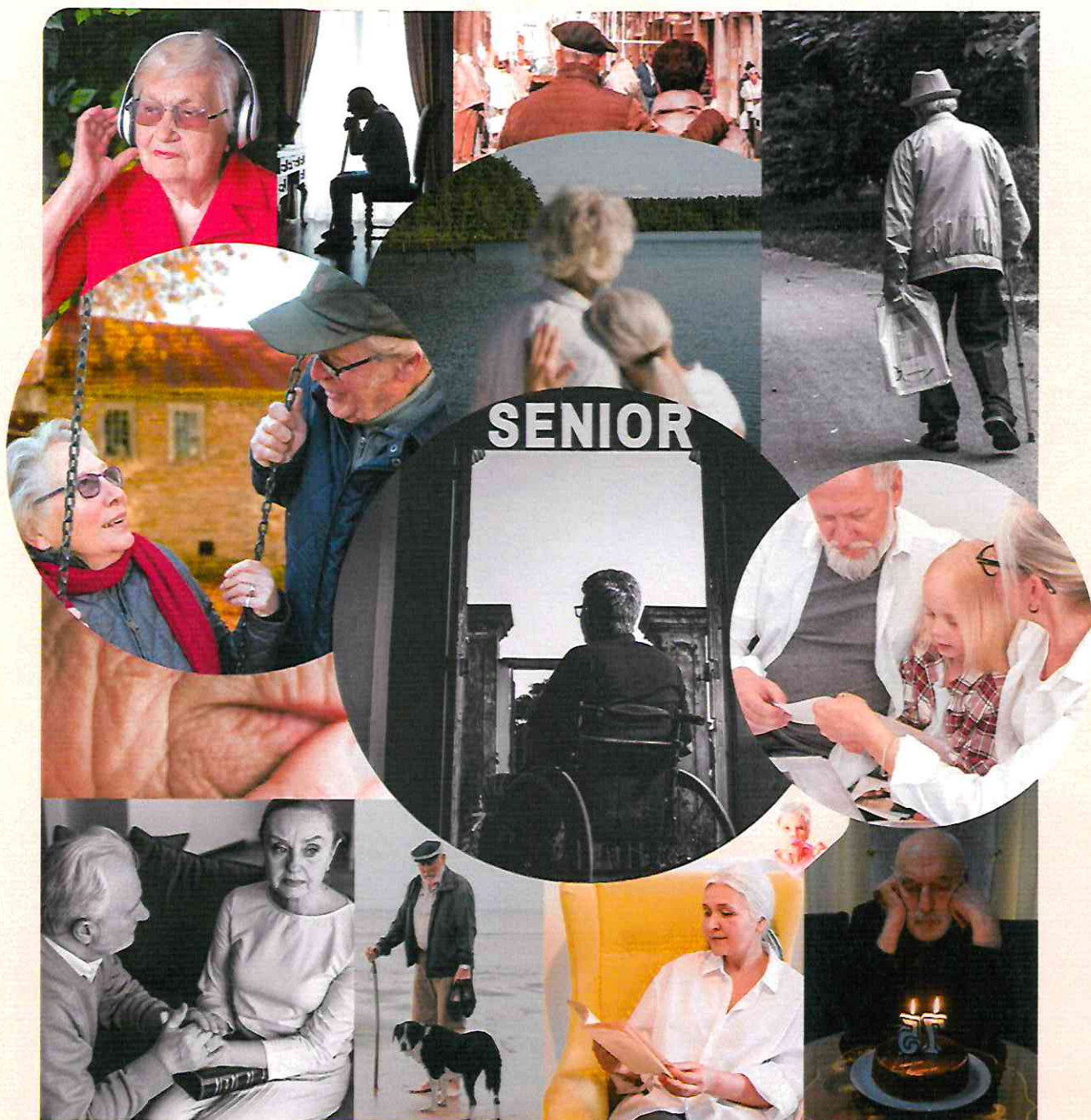

WRONKI

Załącznik do uchwały Nr VI/.../2024

Wr Rady Miasta i Gminy Wronki

z dnia 30 października 2024 r.

Polityka senioralna Gminy Wronki do 2030 r.

Przedmowa Burmistrza

Polityka Senioralna Gminy Wronki do 2030r. to dokument, który w sposób całościowy odnosi się do seniorów oraz wyzwania, jakim jest proces starzenia się i rosnąca liczba osób starszych na terenie naszej gminy.

W gminie Wronki mieszka ponad 4500 osób w wieku 60+. Sytuacja życiowa, potrzeby i oczekiwania starszych mieszkańców są różne. Wsłuchując się w ich głosy, stworzony został dokument, który wyznacza kierunki działań na rzecz wronieckich seniorów.

Polityka Senioralna Gminy Wronki została przygotowana z inicjatywy i przy współudziale Wronieckiej Rady Seniorów. Polityka jest dokumentem strategicznym. W publikacji zostały przedstawione wyniki przeprowadzonej diagnozy, cele, działania i priorytety dla poszczególnych obszarów kluczowych. Podstawą opracowania były potrzeby seniorów, które zmieniają się na różnych etapach procesu starzenia się. Wskazane zostały rekomendacje dla realizowanych w naszej gminie zadań. Jednocześnie uwzględniono rozwój gminy w oparciu o potencjał mieszkańców, w tym osób starszych.

Kluczowym elementem rozwoju gminy i podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych, będzie współpraca pomiędzy władzami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi, partnerami społecznymi a sektorem prywatnym. Wzajemne uzupełnianie się w dążeniu do budowania i rozwoju polityki godnego, zdrowego procesu starzenia się, stanowi siłę przyszłego sukcesu Polityki Senioralnej Gminy Wronki.

Wspólnie zadbajmy o zdrową, aktywną i pełną nowych możliwości przyszłość wronieckich seniorów!

Spis treści

Przedmowa Burmistrza	2
1. Wprowadzenie: czym jest polityka senioralna? Po co ją tworzymy?	3
2. Streszczenie	4
3. Diagnoza: jak pracowaliśmy i dlaczego dane są wiarygodne?	6
4. Wyniki: jaki jest wroniecki senior i czego potrzebuje najbardziej?	8
5. Podsumowanie: co wpływa na naszą Politykę Senioralną?	19
6. Cele, czyli co chcemy zrobić dla seniorów?	23
7. Finansowanie i odpowiedzialność – kto i za co będzie działać?	34
Literatura	36

1. Wprowadzenie: czym jest polityka senioralna? Po co ją tworzymy?

Od 2023 roku każda gmina musi prowadzić politykę senioralną. To jedno z zadań ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa. Na czym polega? W uproszczeniu gminna polityka senioralna jest planem działań umożliwiających godne i zdrowe życie dla osób w wieku emerytalnym. Kto ma realizować politykę senioralną? Głównie będą to działania Urzędu Miasta i Gminy oraz podlegających mu instytucji, ale nie tylko. Polityka senioralna to również działania wronieckiej społeczności i organizacji pozarządowych, w tym nawet samych seniorów dla innych seniorów.

Opracowując Politykę Senioralną działaliśmy z przedstawicielami Rady Seniorów z lat 2019-2024, pracownikami Gminy i ekspertem od strategii z kilkunastoletnim doświadczeniem, oczywiście pochodzącym z Wroniek. Strategia nie ma wielu skomplikowanych rysunków i grafik. Postawiliśmy na dostępność dokumentu zgodnie z wytycznymi dla osób z niepełnosprawnościami. Chcemy, żeby w Gminie Wronki sami seniorzy mogli przeczytać o tym, co planuje się dla nich zrobić – jaki jest plan na to, aby lepiej im się żyło. A właściwie nam wszystkim, ponieważ wszyscy prędzej czy później będziemy seniorami! Wiemy, że Was – Seniorów nie interesują piękne słowa i wizualizacje. Wiele już słyszeliście i widzieliście. Interesuje Was to, co naprawdę zostanie dla Was zrobione w Gminie.

Dlaczego polityka senioralna nabiera znaczenia? Mieszkańcy w wieku powyżej 60 lat stanowią 1/4 ludności Gminy Wronki, ale zgodnie z prognozą ludności wg GUS ich udział wzrośnie aż o 5 punktów procentowych do 2040 r., kiedy to wyniesie ponad 30%. Właśnie o tyle wzrośnie też udział osób w wieku powyżej 80 lat – z obecnych 3% do 8%. Za kilkanaście lat co ósmy mieszkaniec Gminy będzie w wieku 80 lat i więcej. Pokazuje to ważność potrzeb i problemów seniorów, zwłaszcza tych najstarszych.

Ostatnie cztery lata pokazały, że planowanie celów i działań na wiele lat do przodu to duże ryzyko. Pandemia, zamknięcie gospodarki, kryzys, wojna, rozwój sztucznej inteligencji. Wszystko to od 2020 roku zmieniło nasz świat. Oczywiście podchodząc idealistycznie można by planować działania nawet do roku 2040. Jednak za ponad 10 lat zarówno osoby wchodzące w wiek seniora będą mieć inne potrzeby, a obecni seniorzy znajdą się w innej grupie wiekowej. Dlatego planujemy Politykę Senioralną Gminy Wronki do 2030 roku i w dalszej kolejności wskazujemy działania możliwe do podjęcia w następnych latach. Ten okres zbiega się z kadencją nowej Rady Gminy, Burmistrza i Rady Seniorów na lata 2024-2029. Dlatego dużo łatwiej będzie zapanować nad wykonaniem celów i działań.

Polityka senioralna wielu miast i gmin koncentruje się na modnym obrazie „fajnego” seniora chodzącego z kijkami do *nordic walkingu*, bawiącego się na potańcówce w sanatorium i uczącego się w uniwersytecie trzeciego wieku. Starość ma jednak również inne cechy, które są o wiele ważniejsze i często zapomniane. To samotność, brak możliwości wyjścia z domu, przewlekłe choroby, niskie emerytury. Również przeżywanie śmierci rówieśników i członków rodziny dotyka seniorów częściej niż młodsze osoby. Wtedy pytają samych siebie „kiedy przyjdzie czas na mnie?” i myślą o tym jak tę kwestię rozwiązać. Polityka senioralna to dla nas także trudna rola opiekunów osób starszych, schorowanych, z niepełnosprawnościami.

Wszyscy będziemy seniorami. Dlatego już na okładce chcieliśmy pokazać, co znajduje się w treści dokumentu. Dostrzegamy szeroki obraz seniorów w Gminie Wronki – nie tylko tych, którzy są aktywni. Chcemy odpowiedzieć również na potrzeby tych osób, które nie mogą wyjść z domu, czują się samotne i wyizolowane. Wszyscy jesteście ważni i wszyscy macie równe prawa, takie jak każdy inny mieszkaniec Gminy Wronki.

2. Streszczenie

Od grudnia 2023 do czerwca 2024 roku przeprowadziliśmy szereg badań (patrz rozdział 3. Diagnoza: jak pracowaliśmy i dlaczego dane są wiarygodne?). Dużą pracę wykonali przedstawiciele Rady Seniorów ustępującej kadencji 2019-2024 przy wsparciu Wielkopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych „Działamy Razem”. Przeprowadzili jeden warsztat, opracowali kwestionariusz ankiety, a na końcu zebrali prawie 200 ankiet przy wsparciu pracowników Gminy. W II kwartale 2024 roku wykonano analizę ankiet i ponad 100 dokumentów zewnętrznych. Dla uproszczenia odniesienia do literatury i źródeł danych zawarliśmy na końcu Polityki Senioralnej w formie spisu. Przeprowadzono 4 wywiady z najważniejszymi organizacjami i instytucjami w kontekście działań na rzecz seniorów. Kilka spotkań roboczych na czele z kolejnym warsztatem pozwoliło nam wypracować cele i poukładać je wg zarówno ważności dla społeczeństwa Wroniek, jak i wg wykonalności organizacyjnej czy finansowej.

Wyniki diagnozy (patrz rozdział 4. Wyniki: jaki jest wroniecki senior i czego potrzebuje najbardziej?) przedstawiliśmy rozpoczynając od tzw. person, czyli fikcyjnych postaci, które mają przedstawiać różne typy wronieckich seniorów. To metoda stosowana często w badaniach marketingowych i społecznych. Persony mają pomóc w zrozumieniu prawdziwych potrzeb i przede wszystkim emocji danej grupy docelowej. Pod personami wypunktowaliśmy nasze wnioski z badań: ankiet, wywiadów, analizy literatury i danych statystycznych.

Doszliśmy do wniosku, że trzeba zaplanować oddzielne Cele i działania dla seniorów aktywnych np. udzielających się w organizacjach czy korzystających z oferty kulturalnej Gminy, a także oddzielne działania dla osób nieaktywnych, niewychodzących z domu, niepełnosprawnych (opisaliśmy je w rozdziale 6. Cele, czyli co chcemy zrobić dla seniorów?)

Te grupy łączą wspólne działania, które również zaplanowaliśmy, a wśród nich to najważniejsze – długo wyczekiwana budowa Domu Seniora. Ten budynek ma być miejscem oddzielnym od Urzędu, przemyślanym z punktu widzenia obecnych i przyszłych potrzeb wszystkich naszych grup seniorów. Zarówno tych aktywnych, organizacji, jak i tych korzystających z dziennego domu seniora prowadzonego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

W Celu 1 ogólnym, skierowanym do wszystkich seniorów, zaplanowaliśmy cztery działania do wykonania. Poza budową Domu Seniora za ważną i konieczną uznaliśmy poprawę dostępu do opieki zdrowotnej. Chodzi tu między innymi o zwiększenie udziału naszych seniorów w programach badań profilaktycznych, transport sanitarny i medyczny, dostępność przychodni i innych placówek zdrowotnych w Gminie, a także rozwiązanie problemu nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej czy dostępu do apteki w tych porach. Większość z tych zadań leży poza bezpośrednim wpływem finansowym i kompetencjami Gminy, ale władze mogą zabiegać aby odpowiednie instytucje i firmy poprawiały, zwiększały swoje działania.

Inne działania w celu ogólnym, którym nadaliśmy umiarkowane znaczenie, to ponowna próba podejścia do komunikacji miejsko-wiejskiej w pewnym zakresie oraz integrację między różnymi grupami seniorów. W tym ostatnim chodzi zarówno o współdziałanie naszych organizacji senioralnych jak i już podejmowane przez MGOPS integrowanie seniorów-obcokrajowców z Wronczanami.

W Celu 2 głównie dla osób niepełnosprawnych, niemobilnych na pierwszym miejscu stawiamy na poprawę dostępności. Opracowaliśmy mapę potrzeb architektonicznych we współpracy z naszymi seniorami. Równie ważne jest dla nas dalsze zwiększanie dostępu do usług opiekuńczych MGOPS i wsparcie opiekunów tych seniorów, którzy nie wychodzą z domu, wymagają stałej opieki.

Planujemy też kontynuację dziennego domu seniora MGOPS. Zajęcia obecnie mają miejsce w Centrum Inicjatyw Senioralnych na dworcu, a po budowie Domu Seniora zostaną tam przeniesione. Kolejne z działań to próba wsparcia osób, które nie wychodzą z domu i czują się odizolowane, samotne. Jak pokazują nasze badania, takie osoby są najbardziej zagrożone depresją i innymi problemami psychicznymi. To trudne działanie spróbujemy wykonać zbierając, rejestrując i obserwując

wolontariuszy, którzy będą odwiedzać oraz pomagać potrzebującym seniorom. Również dość istotnym działaniem będzie utworzenie mieszkań wspomaganych na terenie Gminy, co przyda się nie tylko seniorom mającym problemy adaptacyjne i życiowe, ale też młodszym osobom z takimi problemami.

Ostatnim z działań jest stworzenie medycznego domu dziennego pobytu lub rodzinnego domu pomocy dla kilku osób wymagających całodobowej opieki, jak ma to miejsce w sąsiedniej gminie. Nadaliśmy mu najniższy priorytet, bo wiąże się z kolejnym budynkiem lub lokalem, choć być może na tej samej działce co Dom Seniora. Działanie to wymaga kolejnych sporych nakładów finansowych.

W Celu 3 dla osób aktywnych planujemy w pierwszej kolejności poprawić sposób i jakość przekazywania informacji seniorom. Tutaj główną pracę do wykonania ma Wroniecki Ośrodek Kultury i jednostki mu podlegające, ale również Urząd Gminy. Chcemy w tym celu wykorzystać współpracę z parafiami, radami sołectkimi, organizacjami senioralnymi, a nawet lokalnymi mniejszymi sklepami spożywczymi. To wszystko miejsca i osoby, z którymi seniorzy mają największy kontakt. Chcemy, żeby więcej osób wiedziało o tym jaka oferta kulturalna czy sportowo-rekreacyjna czeka na nich w Gminie i jej jednostkach. Wiąże się z tym kolejne działanie, jakim jest większe wsparcie w działaniu dla organizacji senioralnych. Tutaj również WOK ale i Urząd Gminy powinny częściej wychodzić z pytaniami do tych stowarzyszeń jakiego wsparcia potrzebują, jak można im pomóc. Seniorzy mimo, że są aktywni, to nie mają już często tyle siły do działania co młodsze grupy mieszkańców. Powinni spotkać się z większą empatią i zaoferowanym wsparciem, a nie samemu mocno zabiegać o takie wsparcie.

Na kolejnym poziomie ważności umieściliśmy rozwój oferty spędzania czasu wolnego, co również jest głównym zadaniem WOK. Należy kontynuować ideę Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Nowe wydarzenia należy w większym stopniu konsultować z samymi zainteresowanymi, czyli m.in. seniorami. Zapewni to lepsze dostosowanie tych wydarzeń zarówno do oczekiwanej tematyki, jak i do potrzeb technicznych, organizacyjnych, które mają seniorzy. Rozważamy, aby Gmina Wronki tak jak ponad 10% innych gmin w Polsce przystąpiła do Ogólnopolskiej Karty Seniora. To umożliwi naszym mieszkańcom zniżki nie tylko wśród firm czy instytucji przystępujących do tego projektu w naszej Gminie, ale również we wszystkich innych gminach biorących udział w tym projekcie, np. miejscach wypoczynkowych, uzdrowiskowych. Alternatywą jest wprowadzenie ogólnej karty miejskiej, z której korzystałby też seniorzy.

Ostatnim planowanym działaniem jest zapewnienie organizacjom senioralnym wsparcia finansowego. Nadaliśmy mu najniższy priorytet z uwagi na budżet Gminy i to, że już początkowe działania wymagają również pieniędzy. Chodzi tu o np. ogłoszenie drobnego konkursu na wydarzenia organizacji senioralnych analogicznie jak ma to miejsce dla organizacji sportowych. Ewentualnie o wsparcie stowarzyszeń seniorów, żeby mogły ubiegać się o granty zewnętrzne, w szczególności ze Stowarzyszenia Puszcza Notecka, którego Gmina Wronki jest członkiem.

Każdemu z wymienionych działań nadaliśmy stopień ważności. Wpisaliśmy proponowane źródła finansowania. Wskazaliśmy też instytucję, organizację lub grupę osób odpowiedzialną za wykonanie danego działania (patrz rozdział 7. Finansowanie i odpowiedzialność – kto i za co będzie działać?).

3. Diagnoza: jak pracowaliśmy i dlaczego dane są wiarygodne?

Diagnoza to najważniejszy etap tworzenia każdej strategii. Od tego jak została przeprowadzona zależy czy wnioski i przyjęte cele naprawdę oddają problemy i potrzeby społeczeństwa. Poprawnie wykorzystane metody i techniki badawcze powinny to zapewnić.

3.1. Ankiety czyli badania ilościowe

Przeprowadzono je w I kwartale 2024 r. w oparciu o kwestionariusz stworzony przez członków Rady Seniorów kadencji 2019-2024 przy wsparciu Wielkopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych „Działamy Razem”. Ankiety wypełniło łącznie 198 seniorów w wieku 60 i więcej lat. Początkowo można było wypełnić ankietę tylko przez Internet. Później członkowie Rady przy wsparciu Gminy zebrali 129 ankiet papierowych. Do tego kilkanaście ankiet wypełniono metodą telefoniczną lub bezpośrednią. Docieraliśmy do różnych społeczności: poprzez liderów organizacji senioralnych, przez księży i parafie, jak i bezpośrednio – zwłaszcza do osób samotnych czy niezbyt angażujących się w działania społeczne. Dzięki temu prawie 2/3 ankiet wypełniono papierowo, co bardziej odpowiadało części seniorów.

Pozyskanie aż 198 ankiet zapewniło nam naprawdę wysoką wiarygodność tego badania. To sukces Wronieckiej Rady Seniorów kadencji 2019-2024 przy wsparciu Urzędu, osiągnięty praktycznie bez wydawania pieniędzy – wolontariatem. W dużych badaniach statystycznych kosztujących nawet setki tysięcy złotych przyjmuje się błąd¹ na poziomie 2%-5%. Na cenę wpływa właśnie liczba ankiet. Aby osiągnąć taką precyzję, musielibyśmy objąć ankietą ok. 700 osób, co jest poza możliwością Gminy. Błąd informuje nas o tym, jaką "poprawkę" powinniśmy przyjąć. Dzięki naszym ankietom możemy oceniać wyniki z błędem maksymalnym ok. 7,37% czyli dość niskim. Uczestnicy badania nieźle odzwierciedlali płeć i wiek wronieckich seniorów, co pokazuje poniższa tabela. Niestety w badaniu wzięło udział za mało mężczyzn w wieku 60-69 lat zwłaszcza zamieszkujących tereny wiejskie, a za dużo kobiet w wieku 70-79 lat. To dość normalne – np. badanie potrzeb seniorów w Słupsku² potwierdza, że to kobiety dużo częściej angażują się w działalność organizacji senioralnych i aktywność społeczną w ogóle. Tę kwestię rozwiązaliśmy prowadząc wywiady, poprzez dodatkowe pytania dot. potrzeb i problemów starszych mężczyzn z sołectw w Gminie Wronki.

Ogólna liczba seniorów w Gminie Wronki i liczba osób ankietowanych:

osoby 60+ w Gminie Wronki	dane Urzędu Stanu Cywilnego 31.12.2023			udział w ankiecie			wiarygodny wynik będzie gdy:	
	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	4518	57,5%	42,5%	198	64,1%	35,9%	do 64,4%	od 37,4%

Dane w stosunku do ogólnej liczby seniorów w Gminie czyli jak sprawdzaliśmy, czy ankietę jest wiarygodna:

grupa wieku i miejsce zamieszkania	dane USC 31.12.2023			udział w ankiecie (razem 100%)			wiarygodny wynik będzie gdy:	
	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
60-69 lat	2340	28,1%	23,7%	92	28,3%	18,2%	do 31,5%	od 20,9%
70-79 lat	1608	20,4%	15,2%	90	31,3%	14,1%	do 22,9%	od 13,4%
80 i więcej lat	570	9,0%	3,6%	16	4,6%	3,5%	od 7,9%	od 3,2%
mieszka w mieście	2871	37,4%	26,1%	137	43,9%	25,3%	do 41,9%	od 23,0%
mieszka poza miastem	1647	20,1%	16,4%	61	20,2%	10,6%	do 22,5%	od 14,4%

Kolor zielony oznacza, że badanie jest w pełni wiarygodne. Kolor **żółty** oznacza niewielkie i w miarę akceptowalne odstępstwo, a **pomarańczowy** – duże odstępstwo od wymaganej normy. W badaniu wzięło

udział zbyt dużo kobiet w wieku 70-79 lat z miasta i zbyt mało mężczyzn w wieku 60-69 lat zamieszkujących sołectwa Gminy Wronki.

Na tym etapie wyjaśnimy najważniejsze zagadnienia, czyli „problem” i „potrzeba”. W diagnozie przewijają się one naprzemiennie, bo są ze sobą związane. W logice potrzeba powinna wynikać z jakiegoś problemu. Na przykład: jeśli słabo oceniamy swój stan zdrowia i mamy problem z dostępem do lekarza, to potrzebą jest zapewnienie szybszego i lepszego dostępu do specjalistów. Wyniki badań zawsze kontroluje się tzw. „na krzyż” pomiędzy różnymi pytaniami i zagadnieniami. Robi się to po to, aby sprawdzić na ile prawdziwe i szczerze były odpowiedzi. Seniorzy byli pytani o problemy jakie dostrzegają dla swoich grup wiekowych w Gminie Wronki oraz o potrzeby, które trzeba by było zaspokoić. Odpowiedzi na te pytania sprawdzaliśmy właśnie „na krzyż”.

3.2. Analiza literatury i danych ze statystyki publicznej

Poddano analizie literaturę przedmiotu, czyli wszelkie badania, artykuły naukowe i popularnonaukowe poruszające temat problemów, potrzeb i specyfiki seniorów. Nie zabrakło literatury dotyczącej metod tworzenia Polityki Senioralnej, dobrych i złych przykładów projektów senioralnych, czy też samej działalności rad seniorów i innych organizacji senioralnych z różnych gmin. Analizowano dane kontekstowe, w tym pochodzące ze statystyki publicznej, strategie i inne polityki właściwych samorządów. Łącznie to ponad 100 dokumentów i źródeł.

3.3. Wywiady czyli badania jakościowe

Wstępna analiza ankiet oraz literatury dała możliwość opracowania scenariuszy pięciu wywiadów indywidualnych. Przeprowadzono je w II kwartale 2024 r. z następującymi uczestnikami: Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wronkach (MGOPS), Dyrektor Wronieckiego Ośrodka Kultury (WOK), przedstawiciele trzech organizacji senioralnych, niewchodzący w skład Rady Seniorów (jako, że osoby z kadencji 2019-2024 Rady uczestniczyły w pracach zespołu roboczego tworzącego Politykę Senioralną). Wywiady umożliwiły zbadanie kontekstu dla wyników ankiet, sprawdzenie pierwszych spostrzeżeń i wniosków. Pomogły odpowiedzieć na pytanie „dlaczego?” a nie tylko „co?” dzieje lub nie dzieje się w odniesieniu do seniorów w Gminie Wronki.

Informacje jakościowe przyczyniły się do wypracowania głównego założenia Polityki Senioralnej. Rozmawiając z uczestnikami dostrzegliśmy, że istnieje potrzeba podzielenia działań na te przeznaczone dla seniorów nieaktywnych, samotnych, schorowanych, z problemami psychicznymi oraz na działania przeznaczone dla osób aktywnych, chętnych – wydarzenia, spotkania, kultura, sport, rekreacja. Seniorzy nieaktywni i aktywni cechują się zupełnie innymi potrzebami, ale też inne są instytucje ich wspierające i priorytety wsparcia. Oczywiście ważne są działania wspólne, adresowane tak naprawdę do ogółu wronieckich seniorów i je wyodrębniły w osobnym celu.

3.4. Warsztaty

W grudniu 2023 we Wronkach odbyło się szkolenie w ramach projektu „Kuchnia Wielkopolskich Rad Seniorów” dofinansowanego z Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030. W szkoleniu wzięło udział 18 osób, w tym przedstawiciele 8 organizacji działających na rzecz seniorów oraz dwie pracownice MGOPS. Efektem tego szkolenia było wyszczególnienie potrzeb seniorów i pomysłów odpowiadających na te potrzeby. W ramach projektu te potrzeby i pomysły musiały zostać uznane za „cele strategiczne”³. Jednak w Polityce Senioralnej nie mogliśmy przyjąć tych celów wprost. Po pierwsze zostały one określone jeszcze przed rozpoczęciem badań – ankietyzacja zaczęła się w 2024 roku. Po drugie, wskazano tam 8 celów, które miałyby być osiągnięte poprzez wykonanie aż 47 działań. Strategie powinny koncentrować się raczej na mniejszej liczbie bardziej realnych do wykonania działań i celów. Podsumowanie warsztatu to głos 18 jego uczestników, który oczywiście jest bardzo ważny, ale w porównaniu z dużą liczbą ankiet uzupełnioną wywiadami jakościowymi – może stanowić tylko pewien wkład do diagnozy, jedno z ważnych źródeł danych.

Na podstawie ww. działań opracowano zestaw silnych i słabych stron czyli tych, które są zależne od społeczności i instytucji gminnych, a także szans i zagrożeń czyli kwestii z otoczenia, na które nie do końca mamy wpływ, a mogą ułatwić lub utrudnić sytuację seniorów. W czerwcu 2024 zrealizowaliśmy warsztat dla 11 osób: zespołu zaangażowanego w tworzenie Polityki Senioralnej oraz lokalnych liderów organizacji pozarządowych, w tym osób z niepełnosprawnościami. Podczas warsztatu każda z osób oceniła i uszeregowała najważniejsze czynniki wg swojej wiedzy i doświadczenia z punktu widzenia seniora jak i lokalnego lidera w organizacjach senioralnych. Oceniliśmy jak poszczególne kwestie wpływają na siebie. Dało nam to już pierwszą propozycję celów możliwych do konsultacji z organami Gminy i ustalenia priorytetu dla poszczególnych działań na kolejnym spotkaniu.

4. Wyniki: jaki jest wroniecki senior i czego potrzebuje najbardziej?

Wyniki diagnozy przedstawiamy w formie tzw. person wronieckich seniorów. W przeciwieństwie do ogólnego opisu wyników, który mógłby być nudnym wypunktowaniem, osoby koncentrują się na odbiorcach planowanych działań czyli w tym przypadku seniorach. Umożliwiają „wejście w buty” seniorów, zrozumienie ich punktu widzenia. Pozwalają pokazać wnioski z większą empatią i precyzją. Persona posiada fikcyjne imię (jakakolwiek zbieżność z kimś prawdziwym jest tu przypadkowa) i reprezentuje grupę osób o podobnych cechach, wzorcach zachowań. Nowoczesne projektowanie usług i produktów, również tych rynkowych kupowanych przez nas w sklepach, odbywa się właśnie z wykorzystaniem person. Na potwierdzenie przedstawiamy charakterystykę person przez profesjonalnych projektantów⁴:

Persona to swojego rodzaju reprezentacja typowego klienta, użytkownika (...) jest zbudowana w oparciu o badania, dane statystyczne, dane z systemów analitycznych (...) zawiera informacje o naszym typowym użytkowniku jak: cele, potrzeby, obawy, wiek oraz dane demograficzne.

Persona to opis wirtualnej osoby, sylwetka potencjalnego klienta, widza lub np. gościa naszej strony. Tłumacząc ideę person na inny język, to po prostu definicje (...) różnych segmentów odbiorców, przedstawicieli grupy docelowej.

Dzięki niej zespół pracujący nad nowym produktem czy usługą widzi zawsze tę konkretną osobę-personę (...) to sprawia, że może łatwo odnieść się do posiadanych informacji i świadomie podejmować decyzje (...)

4.1. Senior aktywny – korzystający z oferty Gminy, zaangażowany w działania społeczne⁵

Państwo Barbara i Krzysztof są młodymi emerytami w przedziale wieku 60-69 lat. Mieszkają w Nowej Wsi. Jedno z ich dzieci mieszka w naszej gminie i ma wnuki, ale drugie wyjechało za granicę i chyba już nie wróci. Jest im trudniej po odejściu z pracy, bo emerytura nie zastępuje tych zarobków jakie mieli, ale dają radę. Oboje są aktywni trochę na przekór, bo przeszli poważne choroby. Zrozumieli, że póki są sprawni to muszą czerpać z życia na tyle na ile tylko mają siły, czy pieniędzy.

Rowerami zwiedzają nasze piękne jeziora i Puszcę Notecką. Wyjeżdżają na dalsze wycieczki samochodem, kiedyś byli też na wyjeździe autokarem z innymi seniorami. Nie wyszło jakoś dużo lepiej finansowo, do tego ich zdaniem starsi spowalniali grupę, a ci starsi mówili im, że to oni pędzili przed szereg i tak w kółko. Uczęszczali na zajęcia Uniwersytetu Trzeciego Wieku, czasem na wydarzenia w WOK i w Kinie, ale też na lokalne imprezy – Senioriada, Piknik Ekologiczny, Dni Wroniek.

Pani Barbara udziela się w dwóch organizacjach senioralnych i wszędzie jej pełno. Denerwuje ją to, że muszą „wychodzić” sobie różne rzeczy w instytucjach, że mało kto zapyta tych seniorów czego potrzebują i jak można pomóc. Ciągłe powtarza, że marzy jej się dom seniora. Mają mało godzin

w Centrum Inicjatyw Senioralnych. Czasem muszą spotykać się po domach albo w miejscach, gdzie nie każdy z członków swobodnie wejdzie czy dotrze. Takich miejsc we Wronkach jest sporo. Lubi i chce się angażować, ale też widzi, że coraz mniej osób się do tego garnie. Rówieśnicy dużo mówią, że chcieliby się zaangażować np. w wolontariat, tak zaznaczyli w ankietach, ale pani Barbara się z tym nie zgadza.

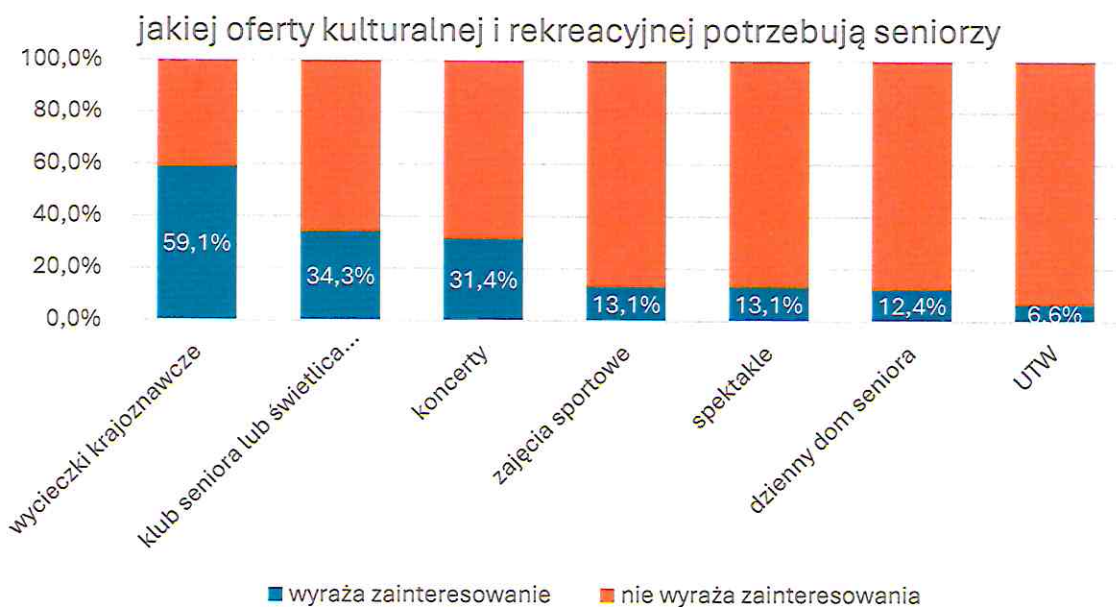
Z kolei pan Krzysztof pomaga w opiece nad wnukami, codziennie odbiera je z przedszkola. Dzięki zajęciom komputerowym na UTW sprawnie porusza się w Internecie, więc załatwia opłaty i inne sprawy. Lubi szukać informacji. Później może opowiadać znajomym co będzie się działo we Wronkach, bo nie wszyscy umieją korzystać z tego Internetu, a głównie tam widzi jakieś informacje.

CO NASZE BADANIA MÓWIĄ NA TEMAT TAKICH OSÓB, JAK FIKCYJNI BARBARA I KRZYSZTOF?

- Grupa seniorów aktywnych może liczyć 13-24% ogółu seniorów, czyli ok. 600-1100 osób. Jak to szacujemy? Ok. 13-14% seniorów angażuje się społecznie, podaje przykłady co robi, chce to dalej robić i pozwala im na to stan zdrowia. Tylko 14% seniorów uczestniczy w zajęciach sportowo-rekreacyjnych organizowanych przez Gminę, a ok. 24% uprawia sport w ogóle. Dane te są zgodne z innymi badaniami – np. *MultiSport Index* z 2023⁶ wskazywał, że 3/4 osób w wieku 60+ nie podejmuje żadnej aktywności fizycznej. Częściej to mężczyźni są aktywni sportowo (31%) niż kobiety (20%) i to mężczyźni dłużej chcą uprawiać sport (różnica zaznacza się od wieku 70 lat). Oczywiście udział uprawiających sport maleje wraz z wiekiem. Ćwiczy regularnie co trzeci senior w wieku 60-69 lat, 1 na 6 w wieku 70-79 lat, a tylko ok. 1 na 9 w wieku 80+.
- Dla 2/3 seniorów główną formą rozrywki w czasie wolnym jest niestety oglądanie telewizji, aczkolwiek podobna liczba seniorów spędza też czas na świeżym powietrzu np. na działce. Potwierdzają to badania ogólnopolskie, które wskazują, że niemal połowa seniorów ogląda telewizję dłużej niż przez 4 godziny dziennie⁷. 44% seniorów czyta regularnie książki lub gazety – to też dość podobne dane jak dla całej Polski.
- Mniej więcej 1/8 kobiet i 1/6 mężczyzn w wieku 60+ nadal pracuje. 8% seniorów łączy emeryturę z dorabianiem. Co oczywiste więcej pracuje mężczyzn, ponieważ później wchodzi w wiek emerytalny. Dane są zgodne z tymi ogólnopolskimi – wg informacji Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz GUS, w 2022 r. pracowało ok. 8,8% osób pobierających emeryturę.
- 28% senierek i 18% seniorów zaznaczyło w ankiecie, że pomaga w opiece nad wnukami.
- Tylko co szósty pracujący senior raczej źle wypowiada się o swoim zdrowiu. Wśród seniorów utrzymujących się wyłącznie z emerytury lub renty jest to już niemal 1/4 (23%). Tyle samo ocenia dobrze swój stan zdrowia. Podobnie potwierdzają się zależności pomiędzy aktywnością fizyczną a zdrowiem. Niemal wszystkie odpowiedzi dobrze oceniające własne zdrowie pochodziły od osób aktywnych fizycznie.
- W przypadku, gdy senior mieszka z bliskimi (małżonek, rodzina) – co do zasady dobrze ocenia swoją sytuację mieszkaniową. Tak twierdzi 72-84% mieszkających z kimś.
- Możliwość korzystania z oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej najbardziej utrudnia seniorom brak dostatecznej wiedzy o tych działaniach. Około 30% seniorów odpowiedziało w ten sposób w obu pytaniach, które się do tego odnosiły. *Poniżej zawarliśmy też cytaty nr 1 i 2 z wywiadów jakościowych.*
- Do części seniorów docierają wyłącznie bezpośrednie sposoby przekazywania informacji, nawet w formie papierowej czy ustnej, co niestety wykorzystują firmy stosujące nieuczciwe praktyki czy tzw. domokrażcy. Część seniorów woli nawet informacje bezpośrednio przekazywane przez społeczność lokalną – sąsiadów, sołtysów, znajomych, rodzinę. Zarówno analiza treści jak i wypowiedzi w wywiadach dostrzegają problem jakości informacji przekazywanych seniorom nawet przez same organizacje senioralne, w ich mediach społecznościowych. Brakuje tam informacji i rozwiązań dot. bezpieczeństwa, prawnych, zarządzania finansami, budżetowej organizacji czasu wolnego, wspólnego wyjazdu do sanatorium, ubioru czy żywienia.
- Na brak dojazdu celem skorzystania z oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej wskazuje 29% seniorów. W tym zakresie WOK wskazuje, że wychodzi z propozycjami do rad sołectkich i organizacji spoza Wronek. Jednak zdaniem WOK lepiej i skuteczniej działać, gdy samo sołectwo lub grupa aktywnych ludzi ze wsi zgłosi się do Gminy lub WOK z potrzebą. Oni bardziej

chcą, więc bardziej się zaangażują. Na pewno silną stroną są biblioteki wiejskie, które działają poza Wronkami i zdaniem Gminy nie należy z nich rezygnować.

- Co piąty senior (19%) chce korzystać z oferty Gminy, ale nie ma wystarczających środków finansowych. Najprawdopodobniej seniorzy mieli tu na myśli ofertę płatną, czyli UTW, filmy i spektakle. Podnoszony jest brak zniżek dla seniora – choć instytucje zwracają uwagę, że seniorzy są nie do końca świadomi jakie możliwości w zakresie zniżek ma Gmina czy WOK. Takie przyczyny były dostrzegane też w innych gminach – np. w badaniu potrzeb słupeckich seniorów jako przyczyny niekorzystania z usług miasta wskazywano: „*brak karty mieszkańca, a tym samym – brak oferty w ramach tejże karty dla osób starszych; (...) brak zniżek na większość aktywności w obszarze kultury*” chociaż „*taki rodzaj oferty funkcjonuje w sąsiedniej gminie*”⁸.
- W pytaniu o potrzeby seniorów jako wiarygodne uznano odpowiedzi, gdzie padały maksymalnie trzy potrzeby – tak było w 137 ze 198 ankiet (69%). Kiedy w ankiecie do wyboru jest tyle odpowiedzi, ile tylko można by zaznaczyć – często odbywa się tzw. „koncert życzeń”. Ankietowani bez ograniczeń często korzystają z możliwości wybierania wszystkich lub większości opcji. Analiza tylko trzech pierwszych odpowiedzi prowadzi do wniosku, że powszechną potrzebą seniorów są podróże (60% seniorów chciałoby uczestniczyć w wycieczkach krajoznawczych). To też najczęściej występująca „jedyna” odpowiedź, gdy ankietowany nie zaznaczył nic innego. Wspomniany wcześniej dom/klub seniora często występował w parze odpowiedzi ze świetlicą środowiskową. Potrzebuje go ok. 1/3 seniorów. Podobna liczba udałaby się na koncerty. Na zajęcia sportowe i spektakle wybrałyby się co ósmy senior, a do UTW najmniej, jednak tutaj należy dodać kontekst: dość dużo seniorów już uczęszcza lub uczęszczało na zajęcia UTW.

- W wywiadach seniorzy wskazują problem nie samej tematyki czy poziomu wydarzeń, ale raczej braku przemyślenia dodatkowych kwestii odpowiadających na potrzeby seniorów i osób niepełnosprawnych. Wprost mówią o tym, co trzeba przemyśleć organizując ogólne wydarzenie, żeby też seniorzy byli zadowoleni i mogli na nie przyjść (*cytat nr 3 poniżej*).
- Głównym problemem dla organizacji senioralnych jest zdecydowanie brak domu seniora z prawdziwego zdarzenia, gdzie te organizacje mogłyby przechowywać swoje dokumenty, organizować spotkania i wydarzenia, gdzie byłoby więcej miejsca i terminów niż obecnie w budynku dworca. *Cytat nr 4 poniżej*.
- Organizacje senioralne mają dziś stosunkowo więcej biernych członków niż 10 lat temu, którzy po prostu są zapisani, ale nawet nie przychodzą na spotkania. Wspominają, że trudno dziś namówić kogoś do pracy społecznej. W dużej mierze pogorszyła to pandemia, ale też zmiana pokoleniowa. Są organizacje, które narzekają na wiele kwestii dookoła: instytucje gminne i pozostałe, na aktywność i zaangażowanie własnych członków, na chęć do działania ogólnie. To przedstawiciele organizacji o mentalności „kiedyś to było...”. Są też organizacje senioralne, które

str. 10

starają się nie narzekać tylko po prostu działać i doceniają każdą pomoc, która zostanie im udzielona. *Cytaty nr 5 i 6 przedstawiliśmy poniżej.* Wsparcie jest jednak potrzebne w większym i prostszym wymiarze niż dotychczas. Gmina ma dobrą wolę co do tego, by np. udostępnić seniorom środki w ramach ofert pozakonkursowych lub być może wydzielić mały budżet na organizacje senioralne. Organizacje odnoszą się do tego pozytywnie – *patrz cytaty numer 7, 8, 9.*

- We Wronkach zdecydowanie są seniorzy chętni do działania społecznego nawet gdy sami mają problemy zdrowotne (*patrz cytat nr 10 poniżej*). Wywiady podkreślają duże zaangażowanie społeczne kilku Radnych Seniorów kadencji 2019-2024 na czele z Przewodniczącą, padają też przykłady innych chętnych do działania, nawet niepełnosprawnych osób. Przedstawicielom organizacji trudno jest analizować wszelkie dokumenty prawne w tym uchwały Rady Gminy itp. Sugerują, żeby w nowej Radzie Seniorów znalazło się miejsce dla kogoś, kto potrafiłby przekazać najważniejsze informacje dotyczące organizacji senioralnych. Proponują skoordynować przekazywanie informacji stowarzyszeniom przez właśnie Radę Seniorów. Jednocześnie podkreślają brak mocy sprawczej samej Rady – będącej ciałem opiniodawczym, co w opinii uczestników wywiadów nie pozwala wykorzystać potencjału lokalnych liderów.
- Najważniejsze Stowarzyszenia, organizacje i grupy senioralne w gm. Wronki można podzielić wg czterech kategorii: o profilu ogólnym, zawodowym, powiązane z usługami społecznymi i zdrowotnymi, o profilu kulturalnym. Taki podział wynika ze statutów tych organizacji, ale faktyczne działanie czasami jest nieco inne niż to co wpisano w ich statucie. Badania jakościowe dały nam odpowiedź, że poza stowarzyszeniami typowo działającymi na rzecz pomocy wybranej grupie odbiorców (niepełnosprawnych, kobiet itd.), organizacje senioralne głównie koncentrują się na organizacji czasu wolnego, w tym wypoczynku i wyjazdów dla swoich członków. Poniższa tabela przedstawia główne grupy i organizacje, wraz z liczbą członków wg stanu na pierwszy kwartał 2024. Liczby nie sumują się, ponieważ część osób przynależy do więcej niż 1 organizacji, na przykład: jest członkiem PZERil, działa w TMZW, uczęszcza do UTW.

Organizacje senioralne o profilu ogólnym:		
1) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło Wronki: 145 osób		
2) Rada Seniorów we Wronkach: 15 osób głównie reprezentujących inne organizacje senioralne		
Organizacje senioralne o profilu zawodowym: 3) Krajowy Związek Emerytów i Rencistów Służby Więziennej 123 osoby, z których około 70 osób jest seniorami 60+	Organizacje senioralne o profilu powiązanych z usługami społecznymi i zdrowotnymi: 4) Polski Komitet Pomocy Społecznej: 78 seniorów 60+ 5) Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Jesteśmy Razem”: 37 seniorów 60+ 6) Dzienny Klub Seniora: 31 osób 7) Stowarzyszenie Kobiet po Mastektomii „Agata”: 17 osób 60+	Organizacje senioralne o profilu kulturalnym: 8) Towarzystwo Miłośników Ziemi Wronieckiej: 93 seniorów 60+ 9) Bractwo Kurkowe we Wronkach: 23 seniorów 60+ 10) Uniwersytet Trzeciego Wieku: 60 uczęszczających i opłacających zajęcia 11) Grupy WOK: Chabry, Chojanki, Chór Millenium: od 13 do 16 osób, koło wędkarskie Paskuda: 12 seniorów, Wroniecka Orkiestra Dęta: 8 seniorów.
Inne: Fundacja Femina Project wspierająca rozwój i prawa kobiet - 2 seniorki 60+.		

CYTATY Z NASZYCH BADAŃ

1. *„Ta informacja nie dociera skutecznie, to wiemy na pewno, więcej ludzi nie obsługuje Internetu niż z niego korzysta a tam głównie są te informacje. Instytucje gminne powinny bardziej wykorzystać zarządy organizacji senioralnych, żeby to one przekazywały informacje dalej do swoich członków. A jeszcze trzeba dotrzeć bardziej niż tylko do swoich członków, tylko do tych osób (...) nieangażujących się.”*
2. *„Zawsze tym dodającym informacje wydaje się, że więcej niż tak naprawdę jest. Na osiedlach kiedyś były tablice ogłoszeniowe urzędu, teraz tam nie ma nic albo jest tylko w wybranych miejscach. Te ankiety pokazały, że parafie są też dobrym sposobem na informowanie, bo seniorzy jednak chodzą do kościoła. Sklepy też można wykorzystać, te mniejsze, tam zostawiać informacje*

dla seniorów albo żeby sprzedawca podał, zwłaszcza na wsiach ludzie się znają i doskonale wiedzą komu przekazać.”

3. *„Przykłady [organizacji wydarzeń bez przemyślenia potrzeb seniorów] to brak namiotów czy innego schronienia przed upałem, brak miejsc do siedzenia, słaba albo brak gastronomii. Jak my wybieramy się na jakieś wydarzenie to schodzi nam to wszystko dłużej - i tam dotrzeć to jest wyprawa, ale też tam wytrwać, bez względu na pogodę. My bardzo chcemy, ale po prostu nie mamy tyle sił zawsze no i boimy się trochę o swoje zdrowie, chcemy się czuć bezpiecznie, że mamy gdzie usiąść i tego miejsca nie zabraknie, że mamy co wypić, zjeść, że schowamy się przed słońcem albo deszczem i nie musimy daleko uciekać.”*
4. *„Brakuje nam siedziby z prawdziwego zdarzenia, w ogóle jak chyba wszystkim organizacjom senioralnym, jakiegoś jak to się modnie mówi „inkubatora”. Mamy umowę na wykorzystanie świetlicy, ale nie zawsze terminy tam pasują czy nam czy są możliwe do wykorzystania. (...) Często spotykamy się w domach jako Zarząd, tak raz w miesiącu, bardziej prywatnie, to może nie jest złe, ale mało profesjonalne. Praktycznie pół pokoju w domu mam w dokumentach czy materiałach stowarzyszenia.”*
5. *„Kiedyś pomoc dla seniorów była większa z gminy, ale nie tylko (...). Jak się chodzi po wsparcie, nagabuje, to się wychodzi i coś dostanie. Ale skoro my już widzimy, że seniorzy mają coraz mniej sił a ci młodszy nie chcą tak się angażować to pytanie czy my seniorzy często schorowani powinniśmy sobie „wychodzić” wsparcie od instytucji. Czy ktoś nie powinien wyjść do nas z inicjatywą, jak nam pomóc, bo my chcemy też podzielać, ale nie walczyć o pomoc.”*
6. *„O co się zwrócimy (...), to tak naprawdę nigdy nam nie odmówili. (...) Tylko trzeba po prostu chcieć i się zwrócić, przedstawić potrzeby. My rozumiemy, że (...) za nas nic nie załatwi, ale widzimy, że nie wszystkie grupy tak myślą. Wypożyczenie darmowych namiotów na festyn czy inne sprawy. Nie mogę też złego słowa powiedzieć na urząd, wręcz przeciwnie do innych głosów.”*
7. *„Zespoły senioralne potrzebują pomocy finansowej nawet w zakresie strojów, przejazdów, koszt osoby pomagającej z choreografią czy kierownika muzycznego nas przerasta, może jakaś osoba z WOK/Zespołu Tańca Polskiego by pomogła grupom. Do tej pory organizowaliśmy to jakoś chałupniczo, stroje, rekwizyty.”*
8. *„Przy budżecie obywatelskim w części dla seniorów moglibyśmy wdrożyć więcej działań, zawody sportowe na kręgielni, kolejny festyn, wspólne wydarzenie z innymi organizacjami senioralnymi.”*
9. *„Gdyby Gmina/WOK mogły ogłaszać po prostu przetarg na przejazdy, negocjować ceny w imieniu ogółu organizacji, a później my byśmy płacili to na pewno byłoby nam lepiej. Gmina w jakimś przetargu uzyska dużo lepszą cenę niż my działając w pojedynkę i tak każda organizacja.”*
10. *„My skupiamy się na potrzebach innych. Mimo, że sami mamy niepełnosprawnych członków, seniorów itd., to nie chcemy współczucia. Naszą misją jest to, żeby aktywizować naszych seniorów przez działanie, też dla innych młodszych potrzebujących. Niech w ludziach rodzi się to, żeby przestać myśleć tylko o sobie, tylko myśleć jak innym ludziom pomóc. Chcemy pokazać inną perspektywę, żeby nie pogłębiali się w swoich problemach tylko pomogli komuś innemu i w sumie dzięki temu też poczuli się lepiej.”*

4.2. Senior nieaktywny – niewychodzący z domu, o ograniczonej mobilności, niechętny do działania społecznego

Pani Jadwiga mieszka we Wronkach. Jest ponad 80-letnią emerytką o wysokim stopniu niepełnosprawności. Jeżeli ma dobry dzień, to próbuje przejść z chodzikiem (wózkem) do toalety czy kuchni. Jeszcze walczy. Przeważnie jednak porusza się na wózku inwalidzkim. Praktycznie nie wychodzi z domu, tylko wyjeżdża na taras popatrzeć na wieczorne słońce.

Korzysta z usług opiekuńczych MGOPS, bardzo lubi i docenia panią opiekunkę choć mogłaby przychodzić częściej albo na dłużej. Stara się zrozumieć, że opiekunka nie ma czasu po prostu posiedzieć i pogadać.

Ale mimo to zawsze ją o to prosi i proponuje herbatę. Słyszy „pani Jadziu, bardzo chętnie, ale ja mam jeszcze 5 osób do ogarnięcia więc wstawiam tu pani obiad, robię pranie i lecę”.

Ma koleżankę, która porusza się o kuli. Ona jeszcze daje radę i przychodzi. Słyszała, że można zamówić książkę z biblioteki i przywozają ją do domu, ale nie wie, jak to zrobić. Prosi nastoletniego wnuka, żeby jej przywoził, wtedy może też coś naprawi w domu. Od czasu do czasu przychodzą do niej właśnie wnuki, a dzieci mogą tylko w weekendy.

Stara się tak sobie to tłumaczyć, że mają dużo na głowie. Ale i tak spędza dużo czasu sama. Mimo to próbuje jakoś zorganizować sobie dzień. To poszedełkuje, to poczyta gazetę czy książkę, telewizor i radio trochę pomaga zapomnieć o samotności. Marzyłoby jej się uczestniczyć w jakichś wspólnych zajęciach czy dziennym domu opieki, chociaż raz w tygodniu wyjść z tego domu, bo mózg ma przecież sprawny. Trochę boi się jak słyszy przez okno wschodni język, ma złe wspomnienia. Ale wnuczki mówią, że chodzą z uchodźcami do klasy i że niektórzy są „spoko”. No nie, w telewizji mówią coś innego. Może jak kogoś takiego by poznała, to by uwierzyła.

CO NASZE BADANIA MÓWIĄ NA TEMAT TAKICH OSÓB, JAK FIKCYJNA JADWIGA?

- Należy rozróżnić niepełnosprawność związaną z posiadaniem orzeczenia na papierze od silnych problemów zdrowotnych uniemożliwiających wyjście z domu. MGOPS wskazuje tutaj na konieczność rozróżnienia osób z chorobami pokroju astmy, która w większości przypadków nie odbiera seniorom możliwości wyjścia z domu, od osób leżących, z niepełnosprawnością ruchową czy też chorobami psychicznymi. Przytoczyliśmy poniżej *cytat nr 1*.
- Kiedy senior mieszka sam, ocenia swoją sytuację mieszkaniową jako średnią lub złą. Ponad połowa seniorów tak wskazała. Może to mieć związek z finansami – kosztem utrzymania domu. Tylko co czwarty senior (ok. 27%) mieszkający sam ocenia dobrze swoje finanse, a wśród tych mieszkających z bliskimi jest to prawie 40%.
- Osobom niesamodzielnym często pomagają członkowie rodziny i są to głównie kobiety, co potwierdza literatura. Ponad 40% osób w jakimś stopniu otrzymuje pomoc od bliskich, kilka procent od sąsiadów i są to głównie kobiety. Tylko jedna ankietowana ze stałą niepełnosprawnością powiedziała, że pomaga jej głównie opiekunka. Wypowiedzi w wywiadach pokazują jednak, że istnieje duża przestrzeń do poprawy, jeśli chodzi o angażowanie się rodziny w opiekę nad osobą zależną – patrz *cytaty nr 2 i nr 3 poniżej*.
- Stawka za usługi opiekuńcze została w 2024 r. zwiększona przez Gminę o 50% z 20 do 30 zł, dodatkowo wprowadzane są też usługi sąsiedzkie w kwocie 20 zł za godzinę. Jednak nadal problemem jest zbyt mała liczba godzin usług opiekuńczych, którą realnie MGOPS może wyświadczyć. Średnio wychodzi około 2 godziny tygodniowo wsparcia na osobę, co nie odpowiada na obecne potrzeby.
- Coraz częściej będą zdarzać się sytuacje opieki nad osobami zależnymi wśród samych seniorów, czy też osób zbliżających się do wieku seniora, łączących opiekę nad osobą zależną z własną pracą zawodową. Potwierdzają to *cytaty nr 4 i nr 5* zamieszczone poniżej, pochodzące z raportów badawczych.
- Około 2%-4% seniorów zarówno jest osobami potrzebującymi pomocy jak i opiekują się osobą zależną z niepełnosprawnością. Takie osoby są znane MGOPS i organizacjom senioralnym, ale na pewno nie wszystkie. Jedna z organizacji senioralnych, z którą przeprowadzono wywiad, podejmuje pewne działania w celu pomocy najbardziej potrzebującym osobom, opiekującym się osobami zależnymi – patrz *cytat 6*.
- Część osób wskazuje, że występują u nich kłótnie w rodzinie lub brak akceptacji w środowisku lokalnym. Przykładem jest tu *cytat nr 7 z ankiety*. MGOPS potwierdza, że ma taką wiedzę, a niejednokrotnie pracownicy są świadkami konfliktów rodzinnych. Czasem ludzie podejmują próby wykorzystywania pracowników MGOPS do swoich prywatnych celów w tych konfliktach o majątek, o dom.

- Zdaniem niemal połowy seniorów, główną potrzebą w zakresie usług społecznych i zdrowotnych we Wronkach jest medyczny dom dziennego pobytu lub podobny⁹. Poniżej zamieszczono przykładowy *cytat nr 8*. Część osób i instytucji wskazuje, że stworzenie takiej usługi przekracza możliwości finansowe Gminy – chociażby odnosząc się do tworzenia medycznych domów dziennego pobytu przez tak duże samorzady jak Poznań. Natomiast sama Gmina pozytywnie odnosi się do takiej możliwości. Nowe władze nie wykluczają jej na przyszłe lata, podkreślając możliwości pozyskania dofinansowań zewnętrznych i brak konieczności robienia inwestycji na dużą skalę od razu. Podają tutaj przykład Rodzinnego Domu Pomocy w Gminie Pniewy¹⁰ przeznaczonych dla 8 osób starszych i niesamodzielnych.
- Zdecydowanie brakuje we Wronkach miejsca zapewniającego lepsze warunki dla dziennego domu opieki czy nawet szerszych usług społecznych dla osób starszych, ale nie tylko – również na warsztaty terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej. Kontynuacja dziennego domu opieki napotkała na duże problemy lokalowe w poprzednich latach. Najpierw były to bariery architektoniczne w starym lokalu, a następnie problemy z formalną dzierżawą budynku byłego przedszkola od parafii. Ostatecznie z budżetu Gminy poprzez MGOPS i WOK udało się dostosować przestrzeń do podstawowych wymagań w Centrum Inicjatyw Senioralnych w odnowionym budynku dworca PKP. Instytucje podkreślają, że to rozwiązanie umożliwi działanie, ale na krótką metę, a potrzebujących seniorów będzie tylko przybywać i potrzebna jest większa, odpowiednio dostosowana przestrzeń.
- 15% seniorów jest zdania, że we Wronkach potrzebne są mieszkania wspomagane¹¹. Takie lokale są przeznaczone dla osób niewymagających całodobowej opieki, ale potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na zaburzenia psychiczne, przewlekłe choroby itd.
- Osoby niemobilne, niepełnosprawne mają czasami problemy z dojazdem do lekarza szczególnie z dalszych miejscowości Gminy. Obecnie MGOPS ich w tym wspiera prosząc firmę transportową dowożącą do WZ o wycenę takiej usługi, przedstawia ją seniorowi i po akceptacji jest przetransportowany. Dla seniora w przypadku takiego transportu nie są problemem pieniądze, a w ogóle sposób dotarcia, przez co trudniej im monitorować swoje zdrowie. Potrzebne jest wsparcie organizacyjne dla osób niepełnosprawnych w zakresie transportu do lekarza specjalisty nawet poza Gminę, z oczekiwaniem – postojem w oczekiwaniu na pacjenta.
- Zdaniem MGOPS często najważniejszą potrzebą w kontekście samodzielności dla seniorów jest ciepły posiłek, taki jak mają w dziennym domu opieki. Seniorzy mają trudności z tym, aby taki ciepły posiłek codziennie zjeść – z przyczyn finansowych czy ograniczonej mobilności (dostęp do sklepu, gotowanie). Nowe władze Gminy zwracają uwagę, że w przyszłym domu seniora jest realne stworzenie miejsca z kuchnią dla spółdzielni socjalnej, czy zakładu aktywności zawodowej.
- Podczas świadczenia usług społecznych seniorzy często proszą o poświęcenie czasu na rozmowę, wysłuchanie. Pracownicy MGOPS starają się odpowiedzieć na tę potrzebę, ale nie mają na to zbyt wiele czasu. Wykonują zadania pielęgnacyjne i higieniczne, nie tylko w zakresie samego seniora ale też jego miejsca zamieszkania. Często pracownicy wstawiają pranie czy trochę posprzątają, żeby senior objęty usługą też miał mniejsze ryzyko zachorowania. WOK potwierdza te potrzeby prowadząc usługę dostawy książki do domu (Biblioweru). Często jest tak, że dostarczający książkę zostają na przysłowiową herbatę, bo trudno odmówić w sytuacji, gdy zawozi się książkę seniorce, a ona prosi o to żeby porozmawiać chociaż 15 minut.
- Korzystanie z Internetu mocno wpływa na samodzielność seniora. Pokazuje to zestawienie „na krzyż” odpowiedzi na pytanie o korzystanie z Internetu i na pytanie o potrzeby wsparcia w życiu codziennym. Wśród osób korzystających z Internetu aż 35% seniorów deklaruowało swoją samodzielność w codziennych sprawach, a w grupie seniorów niekorzystających z Internetu jest to tylko 16%. Dane są dość zgodne z ogólnopolskimi badaniami, w których ok. 1/4 seniorów czuje się w pełni samodzielna¹². Pomocy w codziennych sprawach potrzebują zatem najbardziej osoby niepełnosprawne bez dostępu do Internetu.
- Bardzo ważna jest likwidacja barier architektonicznych we Wronkach i nie tylko chodzi tutaj o budynki użyteczności publicznej. Bariery architektoniczne są problemem uniemożliwiającym korzystanie z oferty kulturalnej Wronek dla co ósmego seniora. Trzeba powiedzieć, że dla tych seniorów cele kulturalne są drugorzędne i zdecydowanie większy procent osób odczuwa takie bariery architektoniczne nawet na ulicy. Chociaż WOK słusznie wskazuje na duże potrzeby

str. 14

poprawy np. w Muzeum, Bibliotece, Kinoteatrze, a seniorzy widzą też potrzebę poprawy dostępności Urzędu (cytat nr 9) – trzeba spojrzeć na problem szerzej. Rozpoznać bariery architektoniczne w poruszaniu się po mieście. Jeden z aktywnych wronieckich seniorów sporządził wykaz miejsc, które powinny zostać poprawione, żeby łatwiej było się poruszać wózkami inwalidzkimi. W oparciu o to powinna zostać stworzona i rozszerzona mapa z dokładnie zaznaczonymi punktami do poprawy lub przebudowy. Seniorzy o ograniczonej mobilności też chcieliby wyjechać lub wyjść z domu, być aktywnymi. Ten systemowy problem ten dotyczy całego kraju – potwierdza to cytat nr 10.

CYTATY Z NASZYCH BADAŃ

1. „Przede wszystkim musimy pamiętać o tych osobach samotnych, schorowanych, z problemami psychicznymi, nieraz wchodzi tam depresja. Priorytetem jest jakość starzenia się, a nie tylko aktywność. (...) Chcemy, żeby pomoc była głównie udzielana w domu tej osoby, choć część tak naprawdę nadawałaby się do skierowania do DPS. Jednak starych drzew się nie przesadza, to mogłoby od razu skutkować stanem agonalnym z powodów psychicznych.”
2. „Nasza rola to wsparcie osób o szczególnych potrzebach, głównie samotnych, a nie załatwianie kwestii w całości za rodzinę. Samotne osoby otrzymują od nas bezwzględną pomoc (...) Każda rodzina osoby zależnej chciałaby, aby opiekunka przychodziła od rana, kiedy wszyscy są w pracy. Z jednej strony nasza kadra zawsze będzie zbyt mało liczna, bo potrzeby są większe – mamy kolejkę osób oczekujących na liście. Z drugiej strony (...) też nie chcemy i nie powinniśmy wyręczać tej rodziny z opieki.”
3. „Seniorami coraz mniej ludzi chce się opiekować a seniorów jest coraz więcej i żyją dłużej. Dzisiaj nie ma takiej mentalności w rodzinach, żeby wziąć na opiekę, albo chociaż doglądać i pomóc. Każdy myśli o sobie.”
4. Raport z innych badań¹³: „Nieformalna opieka rodzinna stanowi aż 83,1% wśród form opieki. Sprawują ją osoby w średnim lub zaawansowanym wieku (41-70 lat) – stanowią one około 70%. (...) to najczęściej kobiety, głównie córki, sprawują opiekę nad rodzicami – to na ich barki spada odpowiedzialność za najbliższych w warunkach braku systemowej opieki nad seniorami i niskiej dostępności usług opiekuńczych.”
5. Raport z innych badań¹⁴: „Opiekunami i opiekunkami (zwłaszcza osób starszych) najczęściej stają się osoby w wieku 50+. Coraz większe obciążenie opieką w związku ze wzrastającą liczbą osób zależnych przekłada się na ryzyko dezaktywacji zawodowej” (...) „Próbom łączenia obydwu ról towarzyszą negatywne konsekwencje dla zdrowia fizycznego i psychicznego opiekunów”
6. „Wspominałam na Zarządzie, żeby potworzyć takie dwuosobowe grupki, żeby częściej odwiedzać, mieć kontakt z tymi ludźmi potrzebującymi. Przykładem jest pan (...) któremu pomogliśmy też tą paczką tak jak 5 innym osobom, które wskazał nam MGOPS. Osoba schorowana, samotna, mieszkająca daleko od miasta i jeszcze sam opiekuje się osobą zależną.”
7. „Jestem odizolowana przez syna od części rodziny, bo walczą o dom, mam tylko kontakt z jednym wnukiem poza rodziną syna”.
8. „W Poznaniu są te medyczne domy, ale to jest potężny koszt, my nie mamy się co porównywać. U nas trudno szukać nawet wsparcia, żeby gdzieś tego seniora skierować nawet gdyby chciał, to w ogóle jest drogie, te ośrodki w Łężeczkach, Annogórze. Może jak by gmina współpracowała bardziej z tymi domami opieki to byłoby jakoś łatwiej zarówno finansowo jak i w ogóle, żeby tych ludzi tam przekazać.”
9. „Urząd jest trudno dostępny, niektóre instytucje również jak biblioteka. Chociaż pracownicy pomagają wejść, jak się zadzwoni to wyjdzie pani i pomoże wejść”.
10. Komentarz pod raportem z innego badania¹⁵: „(...) Większość ofert jest skierowana do sprawnych seniorów. Takich, którzy sami się obsługują, sami mogą wyjść z domu bez niczyjej pomocy. Mniej uwagi poświęca się natomiast dla seniorów, którzy mają szczególne potrzeby. (...) ze strony władz: gminnych, terenowych, środowiskowych, brak jest dostatecznej empatii, by znacznie podnieść aktywność zdrowotną seniorów z różnymi niepełnosprawnościami i ograniczeniami zdrowotnymi.

Dlatego tylu niepełnosprawnych seniorów, mimo palących potrzeb i ogromnych chęci bycia aktywnymi, nie jest w stanie tego uczynić."

4.3. Wroniecki senior – jakie są wspólne problemy i potrzeby wszystkich seniorów?

Pan Roman mieszka w Chojnie, gdzie przeżył całe swoje ponad 75-letnie życie. W zeszłym roku odeszła jego żona. Dużo go to kosztowało, sam odczuwa lata na gospodarce i dziś nie czuje się już na siłach by jeździć samochodem. Czasem myśli o swoim zdrowiu, choć od kiedy nie ma żony to mniej się tym przejmuje. Pamięta, że z żoną do lekarza to zawsze była wyprawa – z badaniami problem, mało rzeczy udawało się załatwić we Wronkach. Jak wróciła ze szpitala pierwszy raz to kłopot, o rehabilitacji nie było co myśleć.

Chociaż zostawił gospodarstwo synowi mieszkającemu kilka kilometrów dalej, to ten nie dość, że jest rolnikiem, pracuje na zmiany w fabryce, to jeszcze do tego z synową mają czwórkę dzieci. Pozostałe dzieci wyjechały w świat i przyjeżdżają na święta.

Z czasem „uczy się” być sam, ale odbija się to na jego relacjach ze znajomymi ze wsi czy z sąsiadami. To nie jest tak jak może wyglądać z boku, że ma „trudny charakter”. Po prostu mu ciężko, a jak to facet – nie powie przecież ludziom wprost, że w domu i w sercu jest mu pusto. W ogóle mało ma kolegów, którzy są wdowcami, głównie to panie zostają same. Przez to tym bardziej czuje się niezrozumiany i ma nerwy, a jak ktoś obcy proponuje mu pomoc to ją odrzuca.

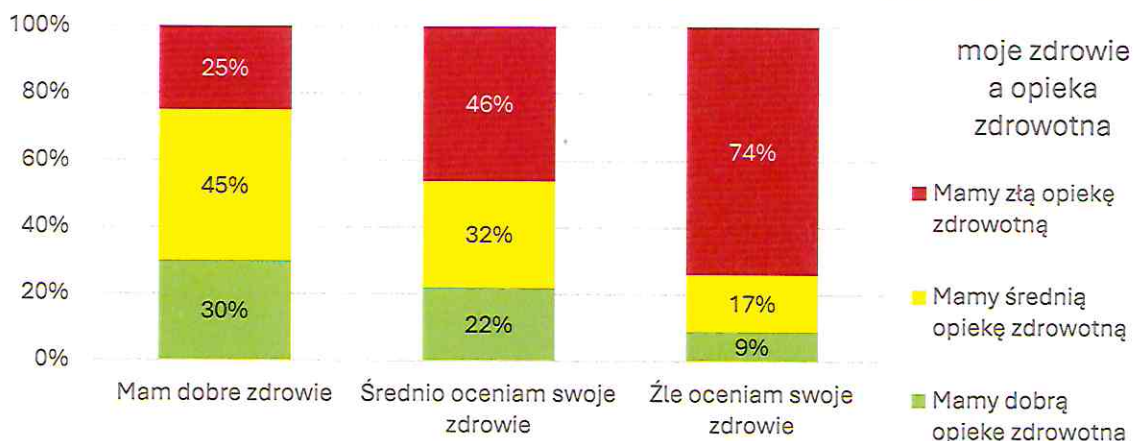
Przejdzie się do spożywczego, do kościoła, czy posiedzieć nad Wartę. Ale to już nie to samo. Ciągle te same twarze. Ile można gapić się w telewizję albo robić w ogrodzie? Chciałby móc regularnie jeździć do miasta, nawet pogadać tam z ludźmi na targu, czy coś załatwić. Chociaż popłacić samemu te rachunki, a tak to musi prosić synową o pomoc. Pan Roman nie korzysta z oferty WOK czy innej. Albo nie wie, że coś się dzieje, albo nie ma jak dojechać. Zbyt drogie są dla niego bilety na płatne wydarzenia, a aż takim fanatykiem nie jest.

CO NASZE BADANIA MÓWIĄ NA TEMAT TAKICH OSÓB, JAK FIKCYJNY ROMAN?

- Wyniki potwierdzają dłuższe życie kobiet w zdrowiu i szybszą umieralność mężczyzn, obserwowaną od wielu lat w ogólnopolskich danych statystyki publicznej. Aż 40% kobiet w wieku 60+ w Gminie Wronki jest wdowami, podczas gdy status wdowca ma tylko co siódmy mężczyzna. Status owdowiały aż w około 38%-44% dotyczy kobiet przy około 13-15% mężczyzn. Jednocześnie minimum 3/4 starszych mężczyzn nadal jest żonatych, podczas gdy mniej niż połowa kobiet (42-48%) powyżej 60 lat jest nadal zamężna.
- Chociaż 2/3 seniorów ocenia dobrze lub średnio swój stan zdrowia, tylko co piąty dobrze ocenia dostęp do usług medycznych w Gminie Wronki. Za to ok. 70% seniorów mówi o potrzebie poprawy dostępu do lekarzy specjalistów, badań profilaktycznych, rehabilitacji, czy nawet psychologa. Potrzeba poprawy opieki zdrowotnej pokrywa się właśnie z poczuciem zdrowia, co przedstawia poniższy wykres. Im gorsza ocena własnego zdrowia, tym gorzej seniorzy oceniają jakość i dostępność opieki zdrowotnej. Wśród seniorów oceniających swoje zdrowie jako średnie lub złe (czyli środkowy i prawy słupek) tylko 18% twierdzi, że we Wronkach nie trzeba poprawić opieki zdrowotnej.
- Nasze badania pokazują, że we Wronkach również istnieje systemowy problem opieki nad osobą starszą po powrocie ze szpitala. Chodzi o rehabilitację poszpitalną, opiekę geriatryczną – dogłądanie tej osoby, zmianę opatrunków. Dotyczy to wszystkich seniorów, bo również seniorowi sprawnemu fizycznie może zdarzyć się np. złamanie nogi czy konieczność operacji. Firmy prywatne w sąsiednich gminach świadczą usługi rehabilitacyjne i poszpitalne do 80 godzin rocznie na osobę. Niestety opiekunka środowiskowa MGOPS nawet posiadając kwalifikacje

medyczne, nie może wykroczyć poza obowiązki – nie może zrobić rehabilitacji, zastrzyku. Rekomendacje z innych badań podsuwają też inne rozwiązania (patrz *cytat nr 1*).

- Potrzeby opieki psychologicznej będą tylko rosły, bo coraz więcej osób odważa przyznać się do złego stanu psychicznego – poczucia izolacji, odrzucenia, samotności, depresji i chce coś z tym zrobić. Pozornie byłoby łatwiej przyznać się do tego w ankiecie, ale seniorzy nie mają do końca zaufania, aby o tym pisać. Tylko 45% seniorów odpowiedziało, że regularnie spotyka się z rodziną i znajomymi (trochę więcej niż ogółem w Polsce, ok. 39%)¹⁶, a co ósmy senior wprost mówi o poczuciu samotności, braku wsparcia i akceptacji. Dane z badań ogólnopolskich¹⁷ wskazują, że skala problemu jest nawet szersza – w 2023 r. samotnie czuła się ok. 1/4 seniorów. W wywiadach seniorzy wspominali wprost o rosnących problemach psychologicznych, a podczas warsztatów praktycznie wszyscy uczestnicy wskazali, że na pierwszym miejscu największe obawy budzi u nich właśnie poczucie samotności, izolacji, zagrożenie depresją.
- Osoby bez męża/żony u boku dwukrotnie mocniej potrzebują zapewnienia towarzystwa. W ankiecie wskazuje na tę potrzebę 1/4 kobiet bez męża (dla porównania jedna na sześć mężatek) i 40% mężczyzn bez żony (dla porównania żonaci o połowę rzadziej). Kobiety owdowiałe potrzebują też częściej usług „złotej rączki” – zaznaczyła to niemal co druga wdowa, czyli dwa razy więcej niż w przypadku mężatek. Mając na uwadze wychowanie seniorów jeszcze w silnie tradycyjnym systemie wartości, potwierdza to odczuwanie przez samotne starsze panie braku wspierającej męskiej ręki.
- Samotność a samodzielność to dwie różne kwestie. Wydaje się, że gorzej radzą sobie samotni starsi mężczyźni, niż kobiety. Spośród 15 mężczyzn nieżonatych tylko jeden odpowiedział, że jest samodzielny. Dla porównania co czwarty żonaty mężczyzna deklaruje samodzielność we wszystkich życiowych obowiązkach. W przypadku kobiet samodzielna jest mniej więcej co trzecia mężatka i co czwarta wdowa.
- Kobiety owdowiałe potrzebują usług „złotej rączki”. Zaznaczyła to niemal co druga wdowa, czyli dwa razy więcej niż w przypadku mężatek. Samodzielna jest co trzecia kobieta mieszkająca z kimś, a co piąta kobieta mieszkająca sama. W odniesieniu do mężczyzn fakt zamieszkiwania z kimś lub samotnie nie ma większego wpływu, mniej więcej 1/4 czuje się samodzielną.
- Gmina Wronki potrzebuje domu seniora z prawdziwego zdarzenia. Takie jest zgodne zdanie ponad połowy ankietowanych, MGOPS, WOK, organizacji senioralnych oraz nowych władarzy Gminy. Nowe władze Gminy zwracają uwagę na to, że dotychczasowe projekty są niezadowolające. Należy oddzielić dom seniora od innego budynku użyteczności publicznej np. Urzędu Gminy, nie zabierać przestrzeni użytkowej seniorom.
- Chodzi o obiekt, który będzie adresowany nie tylko do aktywnych seniorów, ale i do nieaktywnych lub osób niepełnosprawnych, żeby móc dowieźć ich na cały dzień np. przed pracą. Powinny być osobne pomieszczenia przeznaczone na inicjatywy dla osób aktywnych i usług społeczne dla nieaktywnych, bo one mają zupełnie inne potrzeby i usługi. Seniorzy aktywni jak sama nazwa wskazuje podczas spotkań są aktywni, chcą działać, może być tam głośno i ma tak być. Seniorzy schorowani czy o specjalnych potrzebach z kolei bardziej wymagają ciszy, skupienia, spokoju.

- Przestrzeń wspólna też byłaby potrzebna po to, żeby nie kategoryzować ludzi, żeby ich integrować (patrz *cytat nr 2*). Mówi się o integracji międzypokoleniowej seniorów z młodymi ludźmi, a tymczasem coraz trudniej być zintegrowanymi wewnątrz samej grupy seniorów i temu miałyby również służyć dom seniora. M.in. przez to, że wydłuża się nam życie. Senior to dziś zarówno zdrowy i sprawny 60-latek, jak i słabszy, ale wciąż chętny do wyjścia z domu 80-latek. Seniorzy mówią, że trudno porozumieć się z tymi młodszymi, bo oni są bardziej sprawni, szybciej mogą chodzić i zwiedzać, a starsi chcą wolniej, więcej odpoczywać. Trzeba rozgraniczyć seniora „młodego” pracującego, czy nawet osobę jeszcze przed wiekiem seniora, a tych już wieloletnich emerytów ze starszych pokoleń. Oni mają zdecydowanie różne potrzeby.
- Co trzeci senior nie zawsze daje radę z podstawowymi wydatkami typu żywność, leki, opłaty. Pomimo większego wsparcia dla seniorów o dodatkowe świadczenia państwowe, w ostatnich kilku latach wzrastają trudności w spięciu budżetu domowego. Jeszcze 5 lat wcześniej ogólnie w kraju co czwarty senior miał z tym problem, podobne były wyniki diagnozy potrzeb seniorów w Bydgoszczy¹⁸.
- Jednocześnie seniorzy spoza miasta mają problem z dotarciem do Wronek, żeby pozałatwiać sprawy albo nawet zrobić podstawowe zakupy, chociaż dwa razy w tygodniu we wtorki i piątki na wroniecki targ. Na potwierdzenie dodaliśmy poniżej *cytat nr 3*.
- Wielokulturowość wronieckiego społeczeństwa dotyczy również seniorów. Gmina Wronki przyjęła ok. 2300 uchodźców z samej Ukrainy co stanowi ponad 12% mieszkańców. Często dostrzegany jest model, w którym do Polski przyjeżdża mama i babcia z dziećmi, a ojciec został na wojnie lub nawet już nie żyje. Wtedy to seniorki pełnią rolę opiekunek, ale one są trudniejsze w asymilacji, nie uczą się języka. Dzieci i osoby pracujące mają duży kontakt z językiem polskim, zaś seniorki najczęściej nie mają ani miejsca, ani chęci do nauki. Zdecydowanie lepiej językowo i kulturowo adaptują się osoby z zachodniej Ukrainy, z naszych Kresów, które mówią głównie po ukraińsku lub nawet łamaną Ukraino-polszczyzną. Osoby ze wschodniej Ukrainy mówią po rosyjsku i jest im trudniej o adaptację. MGOPS z Fundacją Pomocy Wzajemnej Barka w II półroczu 2024 roku realizuje zajęcia z integracji społecznej seniorów z Polski i Ukrainy. Uczestniczy w nim ok. 25-30 osób w wieku 60+ z Ukrainy, częściowo o ograniczonej mobilności. Projekt polega na integracji społeczno-kulturowej m.in. z członkami organizacji senioralnych oraz na zajęciach językowych. Realizowany jest w grupach ok. 9-osobowych, w których 6 osób to beneficjenci projektu z Ukrainy, a 3 osoby to Wronczanie. MGOPS miał jednak problem z rekrutacją chętnych seniorów z Wronek. Badania w ramach Polityki Senioralnej prowadzą do wniosku, że wśród wronieckich seniorów istnieje pewna bariera, niechęć, czy nawet stereotypowe spojrzenie na obcokrajowców (patrz *cytat nr 4*). Z drugiej strony ta bardziej aktywna i otwarta część seniorów daje nadzieję, że działania MGOPS mogą przynieść poprawę i zmniejszyć poziom wykluczenia społecznego (patrz *cytat nr 5*).

CYTATY Z NASZYCH BADAŃ

1. Rekomendacje z Raportu PolSenior2¹⁹ proponują stworzenie „*modelu opieki łączącego opiekę podstawową z opieką szpitalną, rehabilitacją i opieką środowiskową*”, a także „*konieczność ścisłej współpracy lekarzy rodzinnych z geriatrami oraz większą dostępność podstawowej diagnostyki laboratoryjnej i radiologicznej dla seniorów w jednym miejscu, blisko ich miejsca zamieszkania*”. Autorzy badania zalecili „*opracowanie modelu opieki poszpitalnej, w którym osoba starsza z niesprawnością po pobycie w szpitalu byłaby objęta rehabilitacją geriatryczną*.”
2. „*Gdyby był dom seniora to też kontakt między seniorami się poprawi, zarówno tymi sprawnymi i aktywnymi jak i tymi bardziej potrzebującymi. Wtedy organizacje senioralne mając więcej terminów i miejsca mogłyby też organizować wspólne działania z takiego budżetu*.”
3. „*Potrzebna jest komunikacja wiejsko-miejska – w dni targowe, w największe zapotrzebowanie nawet w takich godzinach, że przyjazd około 9:00 a powrót około 12:30-13:00, wystarczy tak naprawdę jeden kurs, żeby ten senior był bliżej miasta i nadal mógł pozałatwiać swoje sprawy*.”
4. „*Nasze społeczeństwo mówi, że to jest nie fair, żeby obcokrajowcy byli beneficjentami pomocy społecznej. (...) Obcokrajowcy raczej nie chcą być aktywni, pracować nie chcą, ale korzystać z różnych rzeczy już tak. Nawet znamy przypadki, że taka pomoc udzielana w postaci rzeczy była później wyrzucana gdzieś po kontenerach – może nie trafiała do tych osób, które najbardziej potrzebują*.”

5. „(...) po rozpoczęciu wojny zaferowałam pomoc i mieszkała u mnie Ukrainka, taka bliska wieku senioralnego. Ci ludzie są wdzięczni, może czasem zbyt pewni siebie, ale dość schowani przez społeczeństwo. Tamta pani wszędzie ze mną chodziła na spotkania, była spragniona ludzi, uczestniczyła i nawet się angażowała. Takich ludzi warto wyciągać ze społeczeństwa, bo na pewno tacy też tu u nas są, szczególnie na wsiach widzę, że te osoby jakieś bardziej chętne do tego, żeby się utożsamiać z nami. Starsze kobiety są na pewno do zaangażowania i zaktywizowania, bo trochę ich kultura, sytuacja narzuciła im rolę gospośi. Dlaczego je wykluczać i pomijać u nas? Dajmy im szansę.”

5. Podsumowanie: co wpływa na naszą Politykę Senioralną?

Jak oceniliśmy, które czynniki są najważniejsze? Na czym musimy skupić swoje działania w kolejnych latach? Co jest priorytetem? Najważniejsze czynniki wybrała grupa seniorów uczestnicząca w ostatnim warsztacie. W oparciu o ich wskazania na kartach pracy, obliczyliśmy wagi (znaczenia) poszczególnych czynników. Patrzyliśmy nie tylko na to, ile osób wybrało daną kwestię jako ważną. Po losowym wymienieniu się kartami pracy, uczestnicy nadawali znaczenie aspektom już wybranym przez inne osoby. To pomogło nam sprawić, żeby te najważniejsze sprawy nie były wybrane zbyt subiektywnie pod daną grupę osób. Na końcu wybraliśmy po 5 najważniejszych czynników: mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla dalszej polityki senioralnej.

Oceniliśmy jak wzajemnie na siebie wpływają. Zadawaliśmy sobie następujące pytania:

- Czy nasze mocne strony są na tyle silne, że obronią nas przed zagrożeniami lub pozwolą wykorzystać szanse z otoczenia?
- Czy nasze problemy, czyli słabe strony, uniemożliwią wykorzystanie szans lub jeszcze pogorszą skutki zagrożeń z otoczenia?
- W jakim stopniu szanse z otoczenia ułatwią nam pracę nad problemami (słabymi stronami) lub pozwolą wzmocnić to co już mamy dobrego (mocne strony)?
- A może zagrożenia z otoczenia będą tak silne w skutkach, że jeszcze tylko pogłębią nasze problemy lub osłabią to co już mamy dobrego?

Te oceny wskazywaliśmy na skali 0-2 gdzie 0 to brak wpływu, 1 to ograniczony lub niepewny wpływ, a 2 - znaczący. Po zsumowaniu pomnożyliśmy to przez obliczone wcześniej wagi. Poniższa tabela przedstawia wyniki, które fachowo nazywa się „logiką interwencji”.

Czynnik wpływający na Politykę Senioralną Gminy Wronki	Rodzaj czynnika	Na co wpływa? Jak działa?	Siła 0 - 6,6
Stworzenie dostosowanego architektonicznie i wyposażonego domu seniora odpowiadającego na potrzeby różnych grup seniorów (społeczne, zdrowotne)	Szansa - możemy podjąć działania i ją wykorzystać lub nie	<ul style="list-style-type: none"> • Może w różnym stopniu wzmocnić wszystkich 5 najważniejszych mocnych stron z poniższej tabeli • Odpowiada wprost na kluczowy problem z poniższej tabeli, czyli brak porządnego domu seniora 	3,38
Zbyt mała powierzchnia lokali i ich niedostosowanie do potrzeb usług społecznych, jak i dla aktywnych seniorów, organizacji senioralnych	Słaba strona - możemy ją ograniczyć, rozwiązać nasz problem	<ul style="list-style-type: none"> • Brak rozwiązania tego problemu może spowodować gorsze skutki zagrożeń dot. zdrowia psychicznego i opieki nad seniorami • Brak poprawy uniemożliwi wykorzystanie szans dla seniorów aktywnych z poniższej tabeli 	3,19
Słaby dostęp do opieki zdrowotnej - profilaktyki, specjalistów, rehabilitantów, geriatrów, do apteki w dni świąteczne i w nocy	Słaba strona - możemy ją ograniczyć, rozwiązać nasz problem	<ul style="list-style-type: none"> • Brak rozwiązania tego problemu może spowodować gorsze skutki zagrożeń dot. zdrowia seniorów - dalsze pogorszenie stanu zdrowia 	2,80

str. 19

Czynnik wpływający na Politykę Senioralną Gminy Wronki	Rodzaj czynnika	Na co wpływa? Jak działa?	Siła 0 - 6,6
Samotność, izolacja, zagrożenie depresją, problemami psychicznymi	Zagrożenie - nie mamy pełnego wpływu, można tylko się bronić	<ul style="list-style-type: none"> W pewnym stopniu wpływa na wszystkie najważniejsze mocne strony - może je osłabić, jeżeli nie będziemy się przed tym bronić 	2,56
Kontynuacja dziennego domu seniora po zakończeniu projektu UE, pomimo trudności lokalowych MGOPS	Mocna strona - możemy ją dalej wzmacniać, zależy od nas	<ul style="list-style-type: none"> W pewnym stopniu może pomóc obronić się przed najważniejszymi zagrożeniami z poniższej tabeli, takimi jak samotność i izolacja, systemowe problemy wsparcia osób o szczególnych potrzebach, czy nawet kryzys więzi rodzinnych 	2,31
Trudności w transporcie osób przewlekle chorych, z niepełnosprawnościami np. do lekarza, urzędu	Słaba strona - możemy ją ograniczyć, rozwiązać nasz problem	<ul style="list-style-type: none"> Brak rozwiązania tego problemu może spowodować gorsze skutki zagrożeń dot. zdrowia seniorów Powiązana systemowo z szansą dot. rozwoju domu seniora 	2,09
Aktywni lokalni liderzy w organizacjach pozarządowych, chętni do działania	Mocna strona - możemy ją dalej wzmacniać, zależy od nas	<ul style="list-style-type: none"> Pomimo niskiej wagi czynnika, te osoby mogą pomóc wykorzystać szanse z otoczenia. Bez lokalnych liderów dom seniora się nie rozwinię, oferta UTW/WOK się nie poprawi, a środki na organizacje senioralne nie będą wykorzystywane 	1,62
Poprawa opieki zdrowotnej - dostępu do profilaktyki, specjalistów, rehabilitantów, geriatrów, do apteki w dni świąteczne i w nocy	Szansa - możemy podjąć działania i ją wykorzystać lub nie	<ul style="list-style-type: none"> Senior zdrowy to senior aktywny, który może korzystać z UTW czy angażować się w organizacje Wykorzystanie szansy odpowiada wprost na kluczowy problem Zdrowy senior zmniejsza obciążenie MGOPS - pozwala skoncentrować się na najważniejszych osobach potrzebujących wsparcia 	1,53

Kolejna z tabel dokumentuje tylko roboczo, jakie czynniki były brane pod uwagę i jakie znaczenie uzyskały w analizie seniorów.

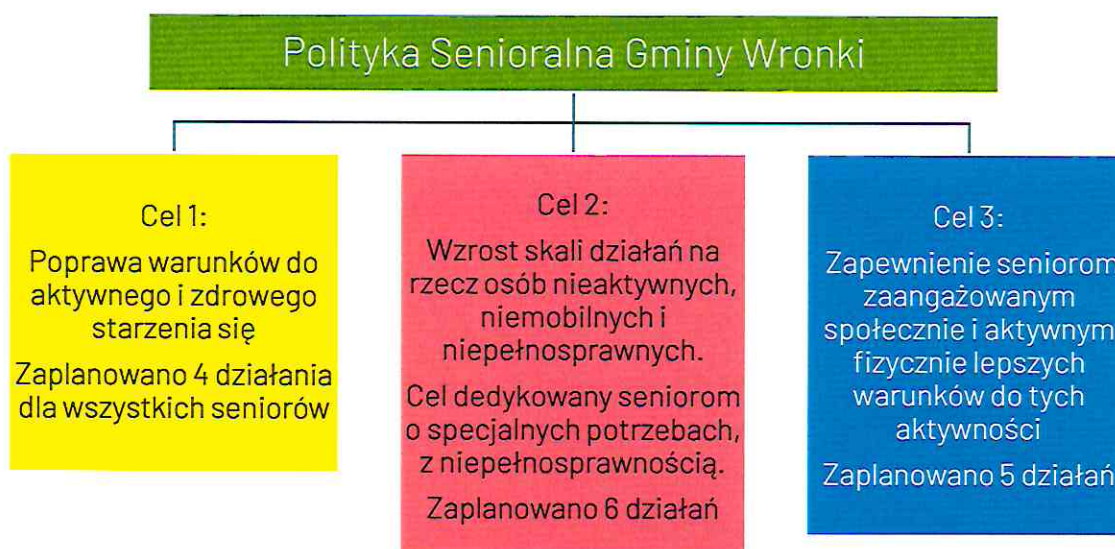
Podsumowanie Analizy SWOT-TOWS, czyli wybrania najważniejszych czynników, które wpływają na Politykę Senioralną Gminy Wronki

Czynnik pozytywny		liczba wskazań	pkt	waga	Czynnik negatywny		liczba wskazań	pkt	waga
MOCNE STRONY DOTYCZĄCE POLITYKI SENIORALNEJ co już jest i na co mamy wpływ jako społeczność, instytucje		Max 11	Max 66	10%-60%	SŁABE STRONY DOTYCZĄCE POLITYKI SENIORALNEJ co już jest i na co mamy wpływ jako społeczność, instytucje		Max 11	Max 66	10%-60%
5 najważniejszych czynników:					5 najważniejszych czynników:				
• Kontynuacja dziennego domu seniora po zakończeniu finansowania UE pomimo trudności lokalowych	• Współpraca z innymi gminami i organizacjami senioralnymi	9	29	33%	• Zbyt mała powierzchnia lokali i ich niedostosowanie do potrzeb usług społecznych, jak i dla aktywnych seniorów, ich organizacji	11	35	29%	
• Dość szeroka oferta UTW, dostosowywana do potrzeb seniorów	• Liczba organizacji i grup senioralnych, w których można działać	7	11	16%	• Staby dostęp do opieki zdrowotnej – profilaktyki, specjalistów, rehabilitantów, geriatrów, do apteki w święta i w nocy	7	22	28%	
• Aktywni liderzy w organizacjach senioralnych, chętni do działania		6	12	20%	• Brak budżetu obywatelskiego dla seniorów czy jakiegś puli środków na działania organizacji senioralnych	6	9	13%	
		5	9	18%	• Trudności w transporcie osób przewlekłe chorych, z niepełnosprawnościami np. do lekarza, urzędu	5	11	20%	
				Razem 100%	• Brak karty seniora lub innej karty miejskiej	5	6	11%	
Jakość usług opiekuńczych MGOPS w domu osoby potrzebującej		4	7					Razem 100%	
Stość kadry MGOPS, czego nie ma w innych gminach = duże zaufanie do MGOPS		4	7		Pozostałe czynniki: Brak mocy sprawczej Rady Seniorów – tylko ciało opiniodawcze	4	5		
Coraz liczniejsza grupa seniorów – jako mocna strona, bo zwiększa możliwość dostrzeżenia naszych potrzeb		4	5		Niechęć do realizowania potrzeb seniorów w oparciu o projekty współfinansowane zewnętrznie – niska aktywność instytucji	3	6		
Inne czynniki		0-3	0-6		Zbyt niski budżet na zapewnienie odpowiedniej liczby godzin usług opiekuńczych	3	5		
					Inne czynniki	1-2	1-3		

Czynnik pozytywny	liczba wskazań	pkt	waga	Czynnik negatywny	liczba wskazań	pkt	waga
<p>SZANSE DOTYCZĄCE POLITYKI SENIORALNEJ co może się wydarzyć lub już jest w otoczeniu, a mamy na to ograniczony wpływ lub wcale</p> <p>5 najważniejszych czynników:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa opieki zdrowotnej – dostępu do profilaktyki, specjalistów, rehabilitantów, geriatrów, do apteki w święta i w nocy • Stworzenie budżetu obywatelskiego z częścią dla seniorów lub konkursu na środki dla organizacji senioralnych • Stworzenie dostosowanego architektonicznie i wyposażonego domu seniora odpowiadającego na potrzeby (społeczne, zdrowotne) • Dalszy rozwój UTW i pozostałej oferty WOK dla seniorów • Stworzenie dokładnej mapy barier architektonicznych w poruszaniu się po Wronkach oraz ich sukcesywne poprawianie <p>Pozostałe czynniki: Komunikacja wiejsko-miejska w dni targowe – chociaż jeden kurs rano + powrót, za opłatą / dopłatą Rozwój infrastruktury umożliwiającej aktywność na emeryturze – np. ścieżki pieszo-rowerowe, dostępne miejsca wypożyczni Wolontariat polegający na poświęcaniu czasu niewychodzącym z domu (np. osobom objętym usługami opiekuńczymi MGOPS)</p> <p>Inne czynniki</p>	Max 11	Max 66	10%–60%	<p>ZAGROŻENIA DOT. POLITYKI SENIORALNEJ co może się wydarzyć lub już jest w otoczeniu, a mamy na to ograniczony wpływ lub wcale</p> <p>5 najważniejszych czynników:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samotność, izolacja, zagrożeń, depresja, problemami psychicznymi • Brak udzielenia pomocy medycznej na czas w sytuacji zagrożenia zdrowia, życia • Systemowe (krajowe) problemy we wsparciu seniorów o specjalnych potrzebach – pozostawianie w izolacji, zapomnieniu • Kryzys więzi rodzinnych – brak chęci do pomocy lub opieki nad osobami starszymi, kłótnie o majątek • Problemy we współpracy samorządów w opiece zdrowotnej, psychologicznej, dostępie do apteki w święta i w nocy <p>Pozostałe czynniki: Coraz mniej pieniędzy na utrzymanie – niższa początkowa emerytura, wzrost cen Niechęć lub brak kompetencji do ubiegania się o środki zewnętrzne na projekt dedykowany potrzebującym seniorom Zniechęcenie do działania przez brak przyjmowania naszych inicjatyw senioralnych do realizacji</p> <p>Inne czynniki</p>	Max 11	Max 66	10%–60%
	7	13	17%		10	35	32%
	7	11	15%		7	13	17%
	6	17	26%		6	10	16%
	4	9	21%		4	8	18%
	4	9	21%		4	7	17%
			Razem 100%				Razem 100%
	4	7			4	6	
	4	6			3	6	
	4	5			3	4	
	0-3	0-6			1-3	1-4	

6. Cele, czyli co chcemy zrobić dla seniorów?

Wszystkie prace na etapie diagnozy doprowadziły nas do najważniejszego wniosku: trzeba zaplanować takie cele, które będą dedykowane poszczególnym grupom seniorów. Zupełnie inne potrzeby mają osoby z niepełnosprawnością, niewychodzące z domu, wyizolowane, samotne, a inne – seniorzy aktywni. Wspólną cechą jest wiek, który łączy te grupy. Dlatego zaplanowaliśmy też cel i działania wspólne dla ogółu seniorów. Tutaj odwracamy kolejność względem diagnozy – jako najważniejsze planujemy te działania, które odpowiadają na potrzeby jak najszerzej grupy seniorów, następnie działania dla seniorów niemobilnych oraz dla aktywnych. Kolejność działań przyjętych do realizacji wynika z ich omówienia z władzami Gminy. W Polityce Senioralnej zakładamy wykonalne działania, które są możliwe przy obecnym budżecie oraz pozyskaniu środków zewnętrznych.

Cel 1. Poprawa warunków do aktywnego i zdrowego starzenia się w Gminie Wronki. Cel wspólny dla wszystkich seniorów ogółem

Działanie 1.1. Budowa Domu Seniora

- Priorytet: bardzo wysoki. Najważniejsze działanie do realizacji. Rozpoczęcie prac projektowych jest potrzebne jeszcze w 2024 lub na początku 2025 roku. Celem Gminy jest oddanie Domu Seniora do użytku w okresie wdrażania Polityki Senioralnej do 2030 r.
- Proces wymaga zaprojektowania przestrzeni wspólnie z przedstawicielami organizacji senioralnych, instytucji będących interesariuszami (MGOPS, WOK) oraz z niepełnosprawnymi seniorami. Przykładowo winda, sposób organizacji podjazdów, miejsc do parkowania to sprawy kluczowe bez względu na liczbę pięter i minima określone w przepisach. Ponadto należy zapewnić standardy dostępności zgodnie z wymaganiami programów pomocowych. Obecnie dzienny dom seniora nie może uzyskać dofinansowania z programu Senior Plus na lata 2021-2025, ponieważ przestrzeń w budynku dworca nie spełnia wymagań w tym programie.
- Projekt wymaga uwzględnienia nie tylko obecnych, ale również przyszłych potrzeb – np.:
 - przestrzeń na kontynuację dziennego domu seniora – przeniesienie z budynku dworca PKP;
 - miejsca spotkań dla organizacji senioralnych i ogólnie pojętych aktywnych seniorów;
 - miejsce na potrzeby przechowywania dokumentów przez organizacje okołosenioralne z możliwością lokalizowania w Domu Seniora siedzib tych organizacji (tzw. inkubator);
 - przestrzeń integracji seniorów – przestrzeń wspólna dla seniorów aktywnych i nieaktywnych;
 - miejsce na np. spółdzielnię socjalną z kuchnią w ramach np. ZAZ (tzw. jadłodajnię).

- Finansowanie: z udziałem budżetu Gminy oraz środków zewnętrznych:
 - budowa i wyposażenie Domu Seniora: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski – Działanie FEWP.05.02 Infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego.
 - spółdzielnia socjalna w ramach ZAZ z jadłodajnią: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, Działanie FEWP.06.10 Aktywna integracja. Jeżeli miałyby to być przedsiębiorstwo społeczne: Działanie FEWP.06.11 Podmioty ekonomii społecznej.

Działanie 1.2. Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej

- Priorytet: bardzo wysoki. Obejmuje głównie działania miękkie – poprawę współpracy Gminy z innymi samorządami oraz z zakładami opieki zdrowotnej, lobbowanie i zachęcanie sektora prywatnego do poprawy oferty. Uzupełniająco są to działania inwestycyjne Gminy w tych obiektach, których Gmina jest właścicielem. Działanie nr 1.2 obejmuje pięć mniejszych zadań do wykonania.
- 1.2.1. Zadanie do wykonania we współpracy Gminy, samorządu województwa oraz wronieckich placówek podstawowej opieki zdrowotnej. Należy zwiększyć dostęp do badań profilaktycznych w Gminie Wronki dla osób kwalifikujących się do programów profilaktycznych. Są to m.in. program Profilaktyka Plus oraz regionalne programy zdrowotne województwa wielkopolskiego w zakresie nowotworów jelita grubego, retinopatii cukrzycowej, kobiecych chorób onkologicznych. Władze Gminy mogą, a nawet powinny rozmawiać z Zarządem Województwa Wielkopolskiego, aby przyciągnąć możliwość realizacji takich programów we Wronkach. Postanowienia programów są dość elastyczne – np. program profilaktyki retinopatii cukrzycowej ma zostać zrealizowany w minimum 15 powiatach, a wykrywania nowotworu jelita grubego w minimum 22 powiatach. Kolejną kwestią jest poprawa działań w placówkach opieki zdrowotnej, aby lokalni lekarze byli zaznajomieni z programami, a dzięki temu częściej i chętniej kierowali pacjentów na badania profilaktyczne w ramach tych programów.
- 1.2.2. Zadanie do wykonania przez MGOPS i placówki podstawowej opieki zdrowotnej obejmuje zapewnienie transportu medycznego (sanitarnego) przy wykorzystaniu obowiązujących praw pacjenta i dotychczasowej praktyki.
 - Konieczne jest rozpoznanie przez MGOPS tych seniorów, którzy są niepełnosprawni i naprawdę nie mają możliwości transportu do lekarza specjalisty, a jednocześnie wymagają takiego specjalistycznego leczenia lub profilaktyki. Chodzi o to, aby seniorzy o naprawdę dużych trudnościach z transportem nie byli skazani na brak leczenia specjalistycznego, co prowadzi do szybszego pogarszania ich stanu zdrowia. Liczba takich osób nie będzie duża, bo większość seniorów ma możliwości transportu w rodzinie, u sąsiadów itd. Jednak nasze badania pokazały, że problem istnieje u pewnej grupy osób i można dość niewielkim nakładem go rozwiązać.
 - Seniorzy, którzy potencjalnie mają problem z transportem na planowe leczenie w szpitalu powinni być poinformowani przez MGOPS o prawach pacjenta. Jak pokazały nasze badania, nie do końca te prawa są respektowane przez lokalnych lekarzy, którzy niekoniecznie chcą zlecać transport sanitarny. Pacjentom w wieku powyżej 75 lat w przypadku wielu chorób przewlekłych i nowotworowych przysługuje taki transport. Jeżeli jest to leczenie planowe a nie nagłe, to NFZ pokrywa 40% kosztów przejazdu²⁰.
 - Placówki POZ funkcjonujące na terenie Gminy Wronki powinny informować o prawie transportu sanitarnego w szczególności te osoby, które mają udzielane świadczenia u siebie w domu. Czyli te, do których lekarz czy pielęgniarka przyjeżdża np. na podstawowe badanie, pobranie krwi, pomiary ciśnienia czy cukru. Takie osoby często nie wykonują nawet planowanych badań profilaktycznych czy wizyt kontrolnych w szpitalach, ponieważ mają trudności z dojazdem. Powinny wiedzieć o prawie do transportu sanitarnego.
 - MGOPS powinien informować seniorów o możliwości organizacji transportu przez Gminę w szczególnych przypadkach tak jak ma to miejsce dotychczas. To dotyczy osób, które mają problem z transportem do lekarza specjalisty w celu wizyty kontrolnej,

diagnozy, monitorowania stanu zdrowia, a jednocześnie nie kwalifikują się do wyżej opisanego transportu sanitarnego. W przypadku transportu organizowanego przez MGOPS, ośrodek weryfikuje możliwość i koszt transportu w danym terminie (np. przez transport WTZ), po czym przedstawia seniorowi wycenę do akceptacji. Przejazd finansuje sam senior.

- 1.2.3. Uzupełniającym zadaniem Gminy w ramach tego działania jest bieżąca poprawa dostępności infrastrukturalnej placówek zdrowotnych na obszarze Gminy. Samorząd już realizuje takie działania, np. w 2024 roku oddano do użytku nową windę w budynku przychodni na ul. Partyzantów. Jednak seniorzy wskazują na zbyt małą liczbę miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych, czy miejsc parkingowych w ogóle przy przychodni, co wynika szczególnie z parkowania tam pojazdów przez pracowników pobliskich firm. Podobnie trzeba rozwiązać kwestię miejsc parkingowych w pobliżu innych, nawet prywatnych placówek a przy drogach gminnych. Przy ul. Polnej parking centrum przesiadkowego jest często zajęty, a na ul. Mickiewicza jest zbyt mały parking, mało miejsc dla osób niepełnosprawnych. Gmina nie jest organizatorem prywatnych usług zdrowotnych, ale może sprawić, żeby dostępność infrastrukturalna do tych placówek była lepsza. Ewentualne inwestycje wewnątrz przychodni związane z poruszaniem się, komunikacją – muszą być zgodne ze Standardami dostępności placówek POZ²¹.
- 1.2.4. Kolejne z zadań dla władz Gminy to rozwiązanie problemu „wieczorynki” czyli nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej. W bieżącej kadencji samorząd powinien podjąć działania, żeby sytuacja uległa poprawie i żeby taka opieka została zapewniona. Problem istnieje od wielu lat.
- 1.2.5. Ostatnią ważną kwestią jest poprawa dostępu do apteki w nocy i w dni wolne co tak naprawdę zależy od dobrej woli podmiotów prywatnych. Od 2023 roku takiego dostępu nie ma. Wynika to z krajowych przepisów prawa, organizacji dostępu do aptek przez Narodowy Fundusz Zdrowia i powiaty. Gmina może w tym aspekcie jedynie rozmawiać z podmiotami prywatnymi funkcjonującymi we Wronkach, żeby chociaż w wybrane dni (np. długie weekendy, święta) zapewnić takie dyżury aptek.
- Finansowanie:
 - o badania profilaktyczne w ramach programów profilaktycznych – darmowe;
 - o transport sanitarny – NFZ z dopłatą seniora;
 - o transport medyczny w przypadku braku prawa do transportu sanitarnego – seniorzy po wycenie usługi przez MGOPS;
 - o inwestycje stanowią mniejszą część i mogą zostać dofinansowane z Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, Działanie FEWP.05.03 Infrastruktura ochrony zdrowia.

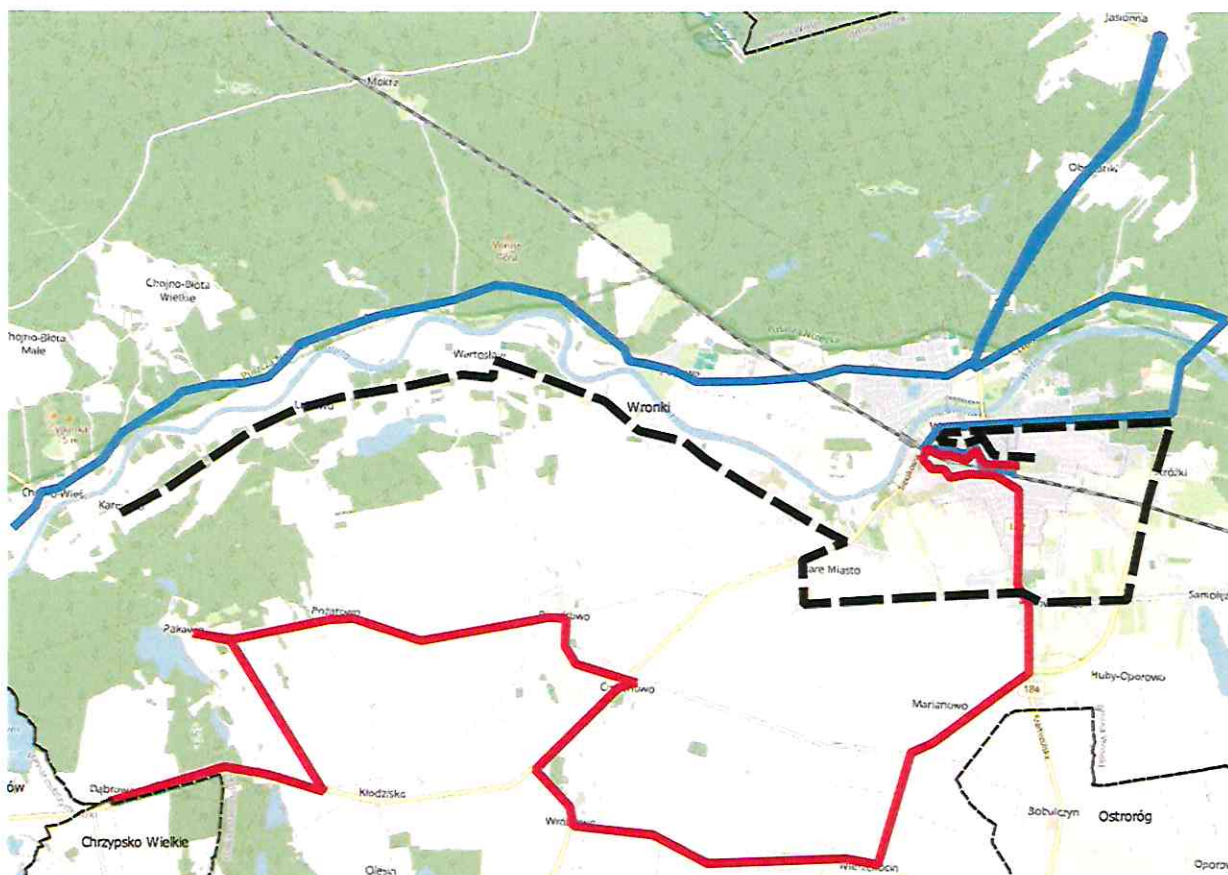

Działanie 1.3. Poprawa możliwości dotarcia do podstawowych usług rynkowych i nierynkowych

- Priorytet: wysoki. Komunikacja w Gminie była prowadzona do końca 2019 r. i zlikwidowano ją z powodu nierentowności, niskiej frekwencji. Być może liczba kursów była zbyt duża albo niedostosowana do potrzeb grup docelowych? Być może te grupy korzystające z transportu nie były prawidłowo rozpoznane? Być może niepotrzebna jest codzienna komunikacja w dużej liczbie kursów, a wystarczyłyby wyłącznie pojedyncze przejazdy właśnie w dni targowe, jak opisano w diagnozie? Z tych przyczyn pozostawia się w Polityce Senioralnej propozycję ponownego podejścia Gminy do lokalnego transportu publicznego. Być może warto wziąć pod uwagę również fakt dojazdu uczniów do szkół średnich we Wronkach, które mogłoby zwiększyć frekwencję i rentowność komunikacji.
- Nasze badania pozwoliły opracować propozycję wąskiego zakresu komunikacji jako punkt wyjścia, który byłby najniższym kosztem z możliwych:
 - o kursy w dni targowe: wtorek, piątek
 - o wyjazd w godzinach porannych w kierunku Wronek, np. godz. 8:00 – 10:00
 - o powrót w godzinach południowych, np. godz. 11:30-14:00
 - o jest szansa zorganizować ten transport z wykorzystaniem jednego minibusu i jednego kierowcy. Kursowałyby od ok. 8:00 do 10:30-11:00 oraz od 11:30-12:00 do 14:00. Taka organizacja pozwoliłaby również na zaplanowanie obowiązkowej przerwy dla kierowcy.

- pierwszy kurs zaznaczony na mapie poniżej kolorem niebieskim. Zabierający pasażerów po północnej stronie Warty: Chojno, Lubowo, Aleksandrowo, Popowo, Jasionna, Piła, Smolnica – Wronki Mickiewicza, Wronki Plac Targowy, PKP. Czas przejazdu około 45 minut.
- drugi kurs zaznaczony na mapie poniżej kolorem czerwonym. Zabierający pasażerów z południowej części Gminy: Dąbrowa, Kłodzisko, Pożarowo, Biezdrowo, Ćmachowo, Wróblewo, Wierzchocin, Marianowo – Wronki Plac Targowy, PKP. Czas przejazdu około 40 minut.
- trzeci kurs zaznaczony na mapie kolorem czarnym. Zabierający pasażerów po południowej stronie Warty: Lubowo albo Karolewo, Wartosław, Pierwoszewo, Stare Miasto, Nowa Wieś Lipowa – Wronki Mickiewicza – Wronki Plac Targowy – PKP. Czas przejazdu ok. 35 min.
- rozważana jest wspólna komunikacja z gminą Obrzycko.
- Finansowanie: budżet gminy plus opłaty z biletów.

Działanie 1.4. Zwiększenie integracji społecznej – łączenia różnych grup seniorów

- Priorytet: średni.
- Jednym z aspektów jest integracja międzykulturowa seniorów związana z dużym napływem osób z zagranicy. W tym zakresie Polityka Senioralna zakłada realizację działań przez MGOPS. Przykładem jest projekt realizowany w drugim półroczu 2024 roku w grupach ok. 9-osobowych, w których 6 osób to osoby z Ukrainy, a 3 osoby to wronczanie. Jeżeli ten projekt zostanie w pełni zrealizowany to należy go kontynuować w kolejnych latach, ewentualnie wprowadzając ulepszenia lub zmieniając problematyczne kwestie, które pojawią się w trakcie realizacji.
- Możliwe jest dofinansowanie działania włączającego społeczność uchodźczą z Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, Działanie FEWP.06.12 Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

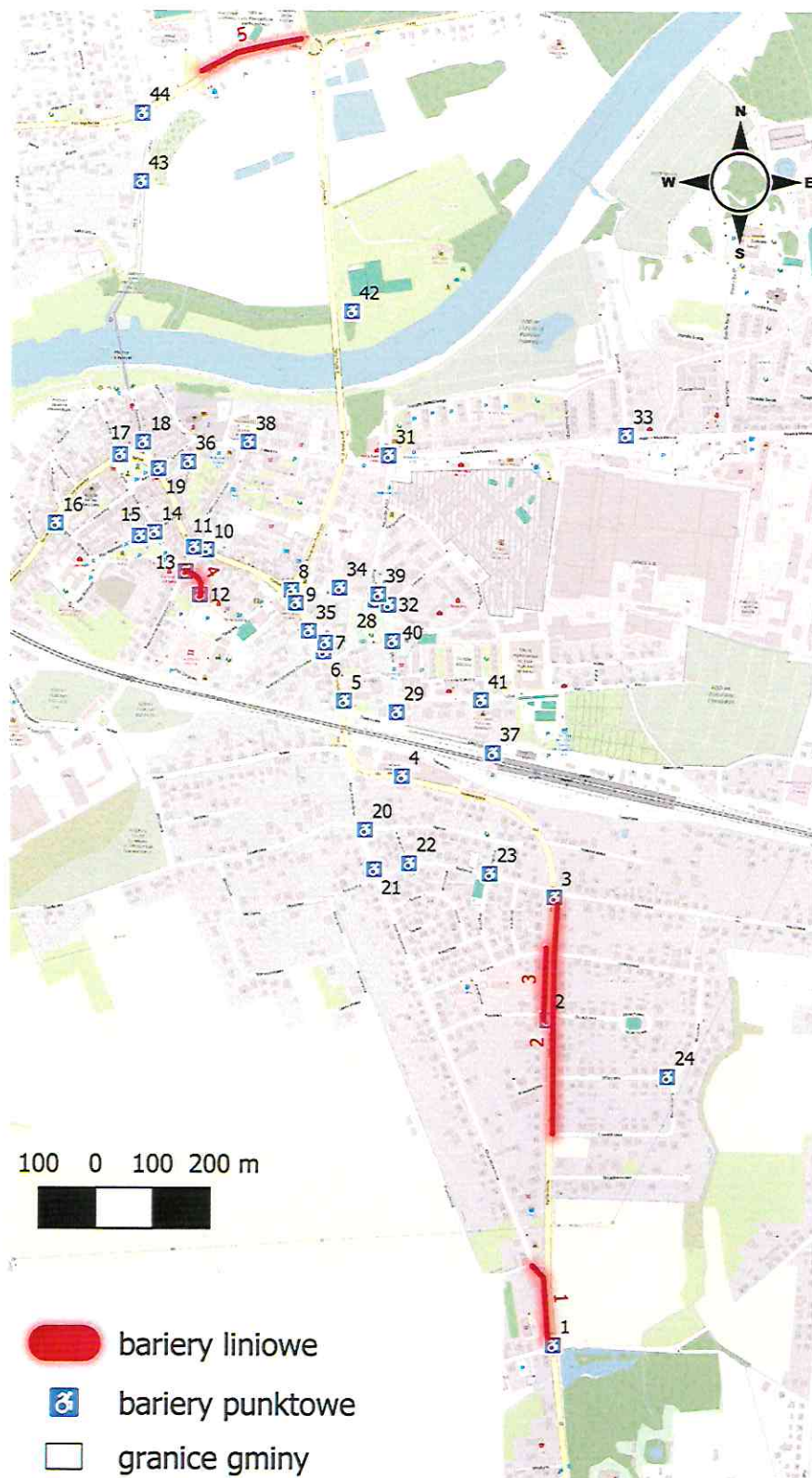
- Drugim aspektem jest wzmocnienie integracji między naszymi seniorami i ich organizacjami – poprawa jakości kapitału społecznego. Główna rola przypada Radzie Seniorów oraz ewentualnie pomocniczo WOK, które to mają bezpośredni kontakt właśnie z największą liczbą organizacji senioralnych.
 - Proponuje się organizację cyklicznych spotkań przedstawicieli Rady Seniorów oraz zarządów organizacji senioralnych, podczas których podejmowane będą bieżące tematy dotyczące seniorów w Gminie. Chodzi o to, aby poprawić obieg informacji pomiędzy samymi seniorami, szczególnie dotyczących kwestii inwestycyjnych, prawnych, podejmowanych przez Urząd lub Radę Gminy a dotyczących seniorów i doprowadzić do lepszego współdziałania organizacji. Wówczas wspólne stanowisko seniora w Gminie może zostać lepiej dostrzeżone i usłyszane. Ważne jest, aby takie działania podejmować konsekwentnie, bez względu na to, czy efekty w postaci lepszego współdziałania przyjdą natychmiastowo. Organizacje senioralne mają tu również pracę do wykonania – powinny zmienić mentalność i współdziałać, zamiast rywalizować.
 - Do rozważenia przez Gminę jest zmiana statusu Rady Seniorów, podniesienie jej rangi. Obecnie Rada Seniorów pełni rolę jedynie ciała opiniotwórczego, doradczego, nie ma żadnej mocy sprawczej w zakresie działań Gminy. Uchwały podejmowane przez Radę Seniorów mogą być rozpatrzone przez Gminę pozytywnie lub negatywnie, czyli realizacja niektórych postulatów i działań wciąż może zależeć od dobrej woli władz Gminy, a nie od pracy samej Rady Seniorów. Przez to zmniejsza się też zaufanie do Rady Seniorów wśród samych seniorów i wiara w jej możliwości. Być może Gmina powinna wyznaczyć też radnego gminnego do stałej współpracy z Radą Seniorów i wsparcia jej podczas posiedzeń komisji i posiedzeń Rady Gminy.
- Zaplanowano to w celu ogólnym, ponieważ chcemy aby więcej seniorów brało udział w życiu społecznym.

Cel 2. Wzrost skali działań na rzecz osób nieaktywnych, niemobilnych i niepełnosprawnych. Cel dedykowany seniorom o specjalnych potrzebach, z niepełnosprawnością.

Działanie 2.1. Poprawa dostępności zgodnie z mapą potrzeb architektonicznych

- **Priorytet: bardzo wysoki.** Działanie nie wymaga dużych nakładów finansowych i czasowych w samym przygotowaniu. Należy w nim uwzględnić zarówno już te zgłoszone wskazówki od seniorów, jak i dopuścić możliwość zgłaszania kolejnych. Taka mapa ma być elementem elastycznym, na którym będzie wykonywana praca – wraz ze zmniejszaniem barier architektonicznych lub pojawianiem się nowych. Seniorzy powinni mieć wiedzę o istnieniu takiego wykazu barier i wiedzę o możliwości zgłaszania uwag, np. poprzez e-mapę Gminy Wronki.
- Wyściowy projekt mapy został sporządzony przez eksperta prowadzącego projekt Polityki Senioralnej i przekazany do Gminy w formie edytowalnych plików wraz z tabelami, opisującymi poszczególne punkty wg numeracji. Częściowa i poglądowa wersja mapy znajduje się poniżej.
- Większe nakłady są potrzebne na realizację poprawek – zmniejszanie barier architektonicznych. Bardzo wysokim priorytetem jest wdrażanie choćby tych najmniejszych poprawek, które mogą znacząco ułatwić życie seniorom, jak np. niewyprofilowane krawężniki, czas działania świateł na przejściach dla pieszych, brak toalety dla niepełnosprawnych itp. Na takiej mapie znajdują się również bariery architektoniczne w samych budynkach i obiektach użyteczności publicznej takich jak Biblioteka czy Muzeum, których poprawa będzie generować największe koszty. *Nie w każdym jednak przypadku likwidacja bariery w postaci schodów będzie możliwa. Przykładowo przy Bibliotece lepszym rozwiązaniem jest postawienie przed budynkiem automatu do wypożyczania książek oraz dalszy rozwój i promocja usługi Bibliotekeru.*
- Posiadając mapę stanowiącą wykaz konkretnych punktów do poprawy, Gmina powinna podejmować działania lobbingsowe i odpowiednio współpracować z innymi samorządami w sytuacji, gdy np. droga przynależy do kategorii powiatowej lub wojewódzkiej. Nie powinno to stanowić dla Gminy argumentu, że danych działań nie da się zrealizować tak jak miało to miejsce w poprzednich latach – zwłaszcza, że niektóre ulepszenia mogą być osiągnięte bardzo niskim kosztem.

Działanie 2.2. Dalszy rozwój usług opiekuńczych i wsparcie opiekunów faktycznych

- **Priorytet: bardzo wysoki.** Działanie kluczowe, ale w formie kontynuacji już przyjętej, dotychczasowej polityki. M.in. w 2024 roku podwyższono stawki za usługi opiekuńcze i wprowadzono usługi sąsiedzkie. Należy stale monitorować koszty takich usług i dostosowywać poziom finansowania do cen rynkowych, czy też wzrastającej płacy minimalnej.

- Kluczowym wyzwaniem na kolejne lata jest zwiększenie budżetu zapewniające objęcie wsparciem większej liczby osób lub świadczenie większej liczby godzin usług opiekuńczych. W 2024 roku średnio na osobę objętą tymi usługami przypada ok. 2 godziny tygodniowo, a wsparciem objęto około 90 osób. Te wartości nie pozwalają w pełni odpowiedzieć na zdiagnozowane potrzeby. W przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych (psychologia, rehabilitacja w miejscu zamieszkania itp.) zapytania ogłaszane przez MGOPS na II półrocze 2024 roku obejmowały zaledwie kilkadziesiąt godzin miesięcznie. Zgodnie z diagnozą seniorzy potrzebują jednak większej liczby godzin opieki psychologicznej i rehabilitacyjnej.
- Należy podjąć kolejną próbę szkolenia opiekunów faktycznych czyli osób na co dzień zajmujących się w swoich domach seniorami wymagającymi stałej opieki. Podwyższanie ich kompetencji jest dużym wyzwaniem. Te osoby niejednokrotnie łączą opiekę z własną pracą zawodową, przez co nie mają czasu lub siły uczestniczyć w takich szkoleniach. Jednak każda próba podwyższenia ich wiedzy na temat zdrowia, domowej rehabilitacji, czy nawet kwestii psychologicznych, może w przyszłości odciążyć MGOPS albo zwiększyć skuteczność usług opiekuńczych.
- Gmina powinna zapewnić większe wsparcie dla opieki wytchnieniowej, pozwalającej osobom opiekującym się schorowanymi seniorami na wykonanie prywatnych codziennych zadań lub po prostu odpoczynek, jak mówi sama nazwa usługi. Opieka nad schorowanym seniorem to praca nawet ponad pełnoetatowa, niejednokrotnie 24 godziny na dobę. Głównie opiekę wytchnieniową powinno się zapewnić opiekunom w wieku powyżej 50 lat. To pozwoli ograniczyć szybsze starzenie się samych opiekunów, którzy poświęcają swoje zdrowie dla seniora. A to przełoży się na mniejsze zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w przyszłych latach.
- Działanie zakłada też pomocnicze wykorzystanie tzw. usług sąsiedzkich, wprowadzonych w 2024 roku²².
- Finansowanie: budżet Gminy. Możliwe dofinansowanie z rządowych programów Opieka 75+ oraz Korpus Wsparcia Seniorów.

Działanie 2.3. Kontynuacja dziennego domu seniora

- **Priorytet: wysoki.** Działanie w formie kontynuacji już przyjętej, dotychczasowej polityki. Po zakończeniu finansowania zewnętrznego projektu z lat 2017-2019 Gmina Wronki z MGOPS pozostały przy dalszej realizacji dziennego domu seniora, co było bardzo dobrym, przydatnym rozwiązaniem. Istnieje potrzeba kontynuacji, a nawet zwiększenia skali – np. objęcia wsparciem większej liczby osób lub wydłużenia godzin funkcjonowania tej placówki.
- Potrzeba lepszej przestrzeni i przeniesienia usługi do przyszłego domu seniora.
- Potrzeba wprowadzenia większego zakresu opieki psychologicznej, spotkań i zajęć ze specjalistami.
- **Finansowanie:** w budżecie Gminy uwzględnić konieczność dalszego przekazywania odpowiednich kwot na rzecz MGOPS na dzienny dom seniora. Dopiero po oddaniu do użytkowania nowego Domu Seniora można próbować pozyskać dofinansowanie zewnętrzne na dzienne usługi. W okresie 2021-2025 program rządowy Senior Plus daje możliwość pozyskania dofinansowania na funkcjonowanie domu seniora, ale Gmina nie może z niego skorzystać, bo przestrzeń na dworcu PKP nie spełnia wymagań.
- W przypadku rozszerzenia działalności dziennego domu seniora, np. objęcia wsparciem większej liczby osób, zwiększenia liczby godzin – jest dostępne potencjalne finansowanie zewnętrzne z Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, Działanie FEWP.06.13 Usługi społeczne i zdrowotne.

Działanie 2.4. Zmniejszenie izolacji i wykluczenia społecznego dla seniorów niewychodzących z domu

- **Priorytet: średni.** Jest to dość ważne działanie, jednak trudne w realizacji, co zmniejsza jego wykonalność. Seniorzy niewychodzący z domu najbardziej potrzebują zapewnienia im czasu, rozmowy, uwagi, wysłuchania. Czują się często samotni, wyizolowani. Pracownicy MGOPS świadczący usługi opiekuńcze mają na tyle ograniczony czas, że nie są w stanie tego zapewnić.

- Badania przyniosły kilka możliwych rozwiązań. Jednym z nich jest pilotaż na zasadzie „Starszy brat–starsza siostra”, tylko dla seniorów, np. „Seniorzy seniorom”. Inny pomysł to zaangażowanie młodzieży szkolnej, która chce działać jako wolontariusze – zwrócenie się do szkół z propozycją w tym zakresie. Chodzi o to, żeby senior mógł spędzić trochę czasu z kimś, kto do niego przyjdzie, wysłucha, porozmawia, wypije przysłowiową herbatę.
- Z drugiej strony podkreśla się znaczenie czujności i kontroli, żeby to nie było tak, że osoby zaangażowane w projekt będą oszukiwać lub wykorzystywać seniorów. Ryzyko dziś jest bardzo duże, przybiera sposobów na wyłudzenia. Przykładowo przez uchwałę antyśmogową pojawiło się wielu domokrażców, którzy chcą wykorzystać seniorów posiadających stare kotły przeznaczone do wymiany. Istnieje więc konieczność weryfikowania osób, które chcą się zaangażować w wolontariat. Jest to możliwe np. poprzez specjalną aplikację, taką jak wprowadzono w Międzychodzie²³. MGOPS jako koordynator projektu, musi mieć możliwość weryfikacji wolontariusza, pełne jego dane oraz dokładny ślad kiedy ma przyjść, do którego seniora.
- Proponuje się projekt pilotażowy: objęcie początkowo małej grupy osób np. tych, którym MGOPS świadczy usługi społeczne. Taki pilotaż dałby szansę monitorowania usługi. Czy jest bezpieczna, czy przynosi efekty dla samotnych seniorów. Jedna z organizacji senioralnych powiedziała wprost, że chce się zaangażować w taki pomysł i już kilku seniorom w ten sposób pomaga, a tę skalę można zwiększyć.
- Finansowanie: wolontariat, nakłady czasu pracy MGOPS.

Działanie 2.5. Utworzenie mieszkań wspomaganych

- Priorytet: średni.
- Mieszkania wspomagane byłyby kolejną formą pomocy m.in. dla seniorów szczególnie potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale niewymagającym całodobowej opieki w domu opieki czy domu pomocy. Szczególnie takie mieszkania wspomagane mogą być dedykowane osobie z zaburzeniami psychicznymi, bezdomnej, w podeszłym wieku i trudnej sytuacji rodzinnej lub ekonomicznej²⁴.
- Władze Gminy deklarują, że dysponują lokalami komunalnymi na ten cel i utworzenie mieszkania wspomagane jest realne do 2030 roku.
- Możliwe dofinansowanie z Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, Działanie FEWP.06.13 Usługi społeczne i zdrowotne.

Działanie 2.6. Stworzenie medycznego domu dziennego pobytu lub rodzinnego domu pomocy

- Priorytet: niski. Działanie bardzo potrzebne i umożliwiający wprowadzenie całodobowej opieki nad seniorami jako częściowo płatnej usługi publicznej. Jednak na ten moment Wronki nie dysponują przestrzenią umożliwiającą zaoferowanie seniorom medycznego domu dziennego pobytu lub rodzinnego domu pomocy²⁵.
- Propozycja przeprowadzenia inwestycji jako osobny budynek względem Domu Seniora, choć być może na jednej działce, w ramach jednego zamówienia publicznego podzielonego na dwie części. Przestrzeń na medyczny dom dziennego pobytu wymaga oddzielenia od seniorów przemieszczających się celem skorzystania z usług dziennych w Domu Seniora.
- Przykładem możliwym do realizacji we Wronkach jest sąsiednia gmina Pniewy²⁶.
- Możliwe dofinansowanie z:
 - Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, Działanie FEWP.06.13 Usługi społeczne i zdrowotne;
 - Programu Fundusze Europejskie na Rozwój Społeczny, Działanie FERS.04.14 Deinstytucjonalizacja długoterminowej opieki medycznej;
 - Programu rozwoju rodzinnych domów pomocy.

Cel 3. Zapewnienie seniorom zaangażowanym społecznie i aktywnym fizycznie lepszych warunków do tych aktywności

Działanie 3.1. Poprawa jakości przekazywania informacji seniorom

- Priorytet: wysoki.
- Pierwsza część działania dotyczy sposobów i narzędzi przekazywania informacji seniorom przez Gminę oraz jej instytucje, w szczególności WOK. Bez rozszerzenia, zmiany sposobu komunikacji – na pewno nie będzie tak, że większa grupa seniorów znacznie korzysta z oferty kulturalnej, czy sportowo-rekreacyjnej.
 - Należy powrócić do systematycznego wykorzystania tablic czy słupów ogłoszeniowych na osiedlach i na wsiach. Seniorzy chcą korzystać z tak przekazywanych informacji. Badania pokazały, że wcześniej była to skuteczna forma komunikacji, informowania zarówno o ofercie kulturalnej czy sportowo-rekreacyjnej jak i o bieżących działaniach Gminy. Również takich, gdzie mieszkańcy mogą zgłaszać na bieżąco uwagi.
 - Należy zapewnić lepszy dostęp do informacji seniorom, którzy mogą chcieć skorzystać ze specjalnych, dobrych usług WOK. Przykładem jest tu usługa Biblioweru, która nie jest widoczna w samym systemie internetowym, gdzie wypożycza się książki z Biblioteki²⁷. Powinna być tam widoczna od razu. Jest natomiast pokazana na stronie internetowej WOK.
 - Należy zwiększyć współpracę z parafiami w zakresie przekazywania informacji starszym grupom osób. Sam sposób zgromadzenia ankiet w naszych badaniach pokazał, że jest to bardzo skuteczna droga. Wielu seniorów nie korzysta z Internetu ale chodzi do kościoła i zgodnie z ogólnopolskimi badaniami jest to grupa najczęściej praktykująca kult religijny. Tylko w trzech diecezjach na 44 w Polsce do kościoła chodzi więcej młodych osób niż tych po 65. roku życia²⁸, dla 75% seniorów wiara religijna jest ważna w życiu, a 78% seniorów w Polsce odczuwa więź ze swoją parafią²⁹.
 - Należy rozważyć wykorzystywanie lokalnych sklepów spożywczych na wsiach do pozostawiania tam ulotek informacyjnych, broszur itd.
 - Należy zwiększyć współpracę w przekazywaniu informacji z radami sołectkimi. Informacje z naszych badań wskazują, że sołtysi wymagają ciągłego wsparcia i mobilizacji. Sektor publiczny jest od tego, aby taki obieg informacji zapewnić i odpowiednio animować.
- Druga część dotyczy informowania przez organizacje senioralne na czele z Radą Seniorów, w mniejszym zakresie samej Gminy. Przy obecnym szumie informacyjnym i tzw. bańkach, związanych głównie z propagandami politycznymi i graniem emocjami, warto dotrzeć do seniorów z bardziej wartościową informacją. Organizacje senioralne budzą zaufanie u starszych osób. Istnieje mnóstwo portali i gazet piszących artykuły dedykowane seniorom. Te informacje można po prostu podawać dalej, udostępniać. Przykładowe zamieściliśmy w odniesieniu do literatury pod pozycją 30. W komunikacji szczególnie organizacji senioralnych (np. Rady Seniorów), ale też samej Gminy, należy wprowadzić więcej konkretnych informacji dotyczących:
 - bezpieczeństwa finansowego i obrony przed oszustwami, wyłudzeniami
 - ochrony przed fałszywymi informacjami
 - kwestii prawnych – jak zadbać o to co zostawiamy po sobie, żeby nie zostawić rodziny skłóconej o nasz dobytek życia
 - promocji aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia, zachęcania seniorów do tego
 - polecanych lektur
 - budżetowej organizacji wypoczynku – np. jak załatwić wyjazd do sanatorium z małżonkiem lub przyjaciółką, jakie mamy kierunki transportu z Wroniek (a są duże – umożliwia nam to kolej)
 - psychologii – pokazanie seniorom, że samotność, izolacja to problem powszechny i co można zrobić, żeby się tak nie czuć, jakie są możliwości w naszej gminie żeby uzyskać wsparcie
 - odżywiania i ubioru na miarę możliwości finansowych seniorów

- o relacji rodzinnych. Np. obecni seniorzy będąc w wieku swoich dzieci czy wnuków koncentrowali się na pracy i dość szybkim rozwoju rodziny. Były inne warunki życia, bezrobocie. Natomiast dziś dla młodszych bardziej istotne są łączenie pracy z życiem prywatnym i odpoczynkiem, rozmowy o emocjach i relacjach, rozwój osobisty i żadne z tych podejść nie jest ani lepsze ani gorsze.
- Koszty: nakłady czasu pracy oraz zaangażowanie społeczne w organizacjach senioralnych.

Działanie 3.2. Zapewnienie organizacjom senioralnym większego wsparcia w działaniu

- Priorytet: wysoki.
- Potrzebne jest odwrócenie sposobu współpracy pomiędzy instytucjami gminnymi (głównie WOK i jego jednostki), a organizacjami senioralnymi. To instytucje powinny systematycznie zwracać się z pytaniami do lokalnych liderów i organizacji senioralnych z pytaniami „jak możemy Wam pomóc?” oraz „jakie macie potrzeby?”. Seniorzy jasno wskazują, że potrzebują większego wsparcia w działaniu i większej inicjatywy po stronie instytucji. Należy wykazać się większym zrozumieniem dla specyfiki seniora, który w pewnym wieku nie ma już siły, czy możliwości ustawicznego zwracania się po pomoc. Seniorzy chcą działać, ale chcą też czuć, że mają odpowiednie wsparcie. W przypadku polityki senioralnej, rolą instytucji publicznych powinno być aktywne działanie dla zapewnienia warunków zdrowego i aktywnego starzenia się. Nie zaś oczekiwanie na inicjatywę po stronie samych seniorów.
- Finansowanie: czas pracy, budżet Gminy.

Działanie 3.3. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego – kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, wypoczynkowej

- Priorytet: średni. Kontynuacja już przyjętego działania z ulepszeniem w postaci wprowadzenia dodatkowych aktywności.
- Uniwersytet Trzeciego Wieku działający już od 2013 roku jest sukcesem Wronek. Należy dalej organizować zajęcia w ramach UTW nawet pomimo tego, że w ankietach nie cieszył się on wielkim zainteresowaniem. Inne badania przeprowadzone przez nas pokazały kontekst dającego: z UTW skorzystały dotychczas w dużej mierze osoby aktywne, które w pierwszej kolejności miały dostęp do wypełnienia tych ankiet już przez Internet. Chociaż seniorzy zgłaszają, że finansowanie UTW jest dla nich zbyt obciążające – należy dalej uświadamiać ich o tym jaki procent kosztów zajęć pokrywają oni, a jaki budżet Gminy. Ta komunikacja powinna być wprowadzona wprost. Już ogłaszając nabór na semestr UTW należy pokazywać seniorom, że zapłacą tylko określony procent kosztów zajęć, czy też w ilu godzinach zajęć mają prawo uczestniczyć, a ile sfinansowali by za tę samą kwotę na rynku komercyjnym.
- Potrzebna jest większa współpraca instytucji (WOK i jednostki podległe) z seniorami, na etapie zbierania zapotrzebowania na organizację czasu wolnego i planowania oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej. Proponuje się organizację spotkań z udziałem przedstawicieli instytucji gminnych oraz poszczególnych organizacji senioralnych, podczas których seniorzy mogliby zgłaszać propozycje co do oferty spędzania czasu wolnego. Zapotrzebowania na wydarzenia, które odpowiadałyby seniorom w największym stopniu. W ankietach wskazywano na koncerty i spektakle. Nie należy podchodzić do działania na takiej zasadzie, że pozostawia się drzwi otwarte aby ludzie mogli przyjść i zgłosić propozycje czy uwagi. Seniorzy jasno wskazują, że istnieją przestrzenie do poprawy, zarówno w zakresie samej tematyki jak i technicznych aspektów organizacji wydarzeń kulturalnych. Organizacja wydarzeń czy wyjazdów powinna odbywać się w taki sposób, żeby odpowiadała na potrzeby różnych grup seniorów. Ważne jest planowanie z udziałem przedstawicieli różnych grup. Zarówno starszych, jak i młodszych pokoleń, osób mobilnych i niepełnosprawnych – pojęcie seniora obejmuje grupę ludzi zróżnicowaną wiekowo i sprawnościowo.
- Finansowanie: budżet Gminy oraz środki zewnętrzne. Rozwój UTW może być dofinansowany z Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski - Działanie FEWP.06.09 Wspieranie uczenia się przez całe życie. Na inicjatywy lokalne można pozyskać środki za pośrednictwem Stowarzyszenia Puszcza Notecka i jego Strategii do roku 2029, działanie 3D „Małe projekty”.

- Uzupełniającym zadaniem jest oczekiwana przez większość seniorów lepsza oferta wycieczek krajoznawczych. W tym zakresie Gmina ani WOK nie mają kompetencji do działania. Takie zadanie należy już do samych seniorów i ich organizacji, aby zbudowali dla siebie lepszą ofertę wyjazdów i wycieczek.

Działanie 3.4. Wprowadzenie karty seniora lub innej karty miejskiej umożliwiającej seniorom zniżki

- Priorytet: średni. Jest to działanie, które stosunkowo niskim kosztem może wesprzeć seniorów w większym udziale w życiu społecznym i kulturalnym Wroniek.
- Mając na uwadze słuszne skądinąd spojrzenie WOK, że udzielanie specjalnych zniżek wielu grupom wiekowym i społecznym doprowadzi do znaczącego wzrostu cen biletów dla osób pozbawionych zniżek – taką kartę miejską należy odpowiednio przemyśleć i przygotować w koordynacji Gminy ze wszystkimi instytucjami. Powinno to być rozwiązanie systemowe, które ułatwia seniorom utrzymanie statusu życia pomimo zmniejszonych dochodów na emeryturze i zapewnia lepsze warunki godnego starzenia się. W karcie seniora powinny uczestniczyć nie tylko instytucje publiczne np. WOK, ale również podmioty prywatne, które będą partnerami projektu. Do Gminy/WOK będzie należeć promocja projektu, żeby lokalne firmy przystępowały do niego i oferowały zniżki seniorom.
- Nie jest jednak prawdą, że seniorzy są zachęcani do udziału w wydarzeniach poprzez zniżkę na bilety w wysokości 2 złotych. Nasze badania pokazały, że większość seniorów w ogóle nie ma świadomości takiej zniżki. Zaproponowanie rozwiązania systemowego pełni rolę instrumentu zachęty i umożliwia seniorom stały udział w życiu społeczno-kulturalnym.
- Jednym z wariantów jest przystąpienie Gminy do projektu Gmina Przyjazna Seniorom w ramach Głosu Seniora³¹: *Warunkiem przystąpienia do Programu Gmina Przyjazna Seniorom jest wydanie lokalnej edycji Ogólnopolskiej Karty Seniora z herbem danej miejscowości. Dzięki temu seniorzy mogą wyrobić Ogólnopolską Kartę Seniora na miejscu, oszczędzając przy tym czas oraz pieniądze związane z wysyłką formularza zgłoszeniowego do Krakowa.* Ogółem do projektu przystąpiło już ponad 260 gmin, a z Wielkopolski między innymi³² Leszno, Kostrzyn Wielkopolski, Kórnik i wiele innych.
- Kolejnym z wariantów jest opracowanie i wprowadzenie własnej karty seniora tak jak Gminy³³ Trzcianka, Międzychód, Rogoźno, Czarnków czy Gostyń.
- Maksymalną opcją jest wprowadzenie obu ww. rozwiązań tak jak Gminy Czerwonak, Września³⁴.
- Finansowanie: budżet Gminy (koszt utraconych przychodów z tytułu zniżek, koszt przystąpienia do programu) oraz nakłady czasu pracy poświęconego na przygotowanie i promocję projektu.

Działanie 3.5. Zapewnienie organizacjom senioralnym większego wsparcia finansowego

- Priorytet: niski. W okresie 2024-29 należy podjąć działania w celu wprowadzenia wsparcia finansowego dedykowanego organizacjom senioralnym w sposób opisany poniżej. W szczególności na organizację imprez, wydarzeń kulturalnych, integracyjnych, aktywizujących seniorów (nie dotyczy wycieczek i wyjazdów). Jednak to działanie ma mniejszy priorytet niż powyżej wymienione, również z uwagi na budżet Gminy.
- Jednym ze sposobów realizacji tego działania jest ogłoszenie na dany rok konkursu ofert dla organizacji senioralnych, na działania aktywizujące seniorów na zasadzie analogicznej jak kultura fizyczna i sport. Jest to możliwe w oparciu o roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. W 2024 roku pod pozycją 10 w gminnym programie wpisano działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, poprzez zwiększenie ich aktywności edukacyjnej i kulturalnej.
- Innym ze sposobów może być zachęcenie organizacji senioralnych do składania ofert pozakonkursowych (limit na takie działanie wynosi jednorazowo do 10 000 zł). Organizacje senioralne powinny zostać oficjalnie poinformowane o możliwości złożenia oferty i to Gmina powinna zapewnić im odpowiednie wsparcie merytoryczne w przygotowaniu takiej oferty. Organizacje senioralne mogą nie mieć możliwości technicznych albo odpowiedniej wiedzy jak to zrobić. W naszych badaniach seniorzy sami podkreślali, że nie wiedzą czy dadzą radę z wypełnianiem takich ofert bez pomocy Gminy.

- Gmina powinna wesprzeć organizacje senioralne merytorycznie w skorzystaniu ze środków Stowarzyszenia Puszcza Notecka w ramach Strategii do 2029 roku. Uzupełniająco można wesprzeć organizacje senioralne udzielając im osobowości prawnej jeżeli to konieczne, choć większość z nich jest stowarzyszeniami i ma osobowość prawną. Takiego wsparcia udziela systematycznie np. sąsiednia Gmina Sieraków³⁵. Wskazane w Strategii Stowarzyszenia Puszcza Notecka działania 1A „Lokalny fundusz małych grantów” oraz 1B „Granty dla NGO posiadających osobowość prawną” umożliwiają pozyskanie środków na aktywizację społeczności lokalnej. Puszcza Notecka przyjmuje jako główne grupy docelowe osoby w wieku 60+ jak i mieszkańców miejscowości post-PGR, które też są na terenie Gminy Wronki.
- Szerokim, systemowym narzędziem realizacji tego działania byłoby wprowadzenie we Wronkach budżetu obywatelskiego (ogólnego) z wydzieloną pulą dla organizacji senioralnych. To rozwiązanie nie tylko dotyczące seniorów, dlatego jest najbardziej prac- i kosztochłonne. Pozostawiamy w opisie działania na wypadek sytuacji, gdyby Gmina w kolejnych latach chciała uchwalić budżet obywatelski.
- Finansowanie: budżet Gminy oraz środki zewnętrzne – np. Stowarzyszenie Puszcza Notecka.

7. Finansowanie i odpowiedzialność – kto i za co będzie działać?

Działanie	Priorytet	Cel	Odpowiedzialność	Główne zasoby
1.1. Budowa Domu Seniora	Bardzo wysoki	Dla wszystkich seniorów	1. Rada Gminy – uchwała 2. Burmistrz oraz Urząd Miasta i Gminy – realizacja 3. Seniorzy – aktywny udział w planowaniu i projektowaniu	1. Środki zewnętrzne 2. Budżet Gminy
1.2. Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej Zakres działań: 1.2.1. dostęp do badań profilaktycznych 1.2.2 zapewnienie transportu medycznego (sanitarnego) 1.2.3 poprawa dostępności infrastrukturalnej placówek zdrowotnych 1.2.4 rozwiązanie problemu nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej 1.2.5 poprawa dostępu do apteki w nocy i w dni wolne	Bardzo wysoki	Dla wszystkich seniorów	1.2.1 oraz 1.2.4 Burmistrz – działania lobbingowe, współpraca z odpowiednimi podmiotami, samorządami 1.2.1 przychodnie i lekarze POZ – kierowanie na badania 1.2.2 lekarze POZ – stosowanie się do praw pacjenta; MGOPS – uświadamianie pacjentów plus organizacja transportu jak dotychczas 1.2.3 Rada Gminy, Burmistrz i Urząd w cz. inwestycyjnej 1.2.5 podmioty prywatne – apteki	Czas pracy Część inwestycyjna: budżet gminy plus środki zewnętrzne
2.1. Poprawa dostępności zgodnie z mapą potrzeb architektonicznych	Bardzo wysoki	Osoby niemobilne, niepełnosprawne	1. Burmistrz – działania lobbingowe z innymi samorządami, finansowanie drobnych inwestycji 2. Rada Gminy – uchwały dot. finansowania większych inwestycji lub zmian 3. Urząd Miasta i Gminy – monitorowanie realizacji poprawek, uaktualnianie 4. Seniorzy – aktywny udział w zgłaszaniu i monitorowaniu potrzeb poprawy architektonicznej	1. Budżet Gminy 2. Uzupełniająco budżety innych samorządów jeżeli dotyczy (np. droga powiatowa, wojewódzka)
2.2. Dalszy rozwój usług opiekuńczych i wsparcie opiekunów faktycznych	Bardzo wysoki	Osoby niemobilne, niepełnosprawne	1. MGOPS 2. Rada Gminy – uchwały dot. stawek	1. Budżet Gminy 2. Środki zewnętrzne

Działanie	Priorytet	Cel	Odpowiedzialność	Główne zasoby
1.3. Poprawa możliwości dotarcia do podstawowych usług rynkowych i nierynkowych	Wysoki	Dla wszystkich seniorów	1. Rada Gminy – uchwała 2. Burmistrz oraz Urząd Miasta i Gminy – realizacja	1. Budżet Gminy 2. Wpływy z biletów
2.3. Kontynuacja dziennego domu seniora	Wysoki	Osoby niemobilne, niepełnosprawne	MGOPS	1. Budżet Gminy 2. Środki zewnętrzne
3.1. Poprawa jakości przekazywania informacji seniorom	Wysoki	Aktywni seniorzy	1. WOK i jego jednostki 2. Urząd Miasta i Gminy 3. Rada Seniorów i inne organizacje senioralne 4. Parafie 5. Rady sołeckie – większe zaangażowanie	Czas pracy
3.2. Zapewnienie organizacjom senioralnym większego wsparcia w działaniu	Wysoki	Aktywni seniorzy	1. WOK i jego jednostki 2. Urząd Gminy	Czas pracy
1.4. Zwiększenie integracji społecznej – łączenia różnych grup seniorów	Średni	Dla wszystkich seniorów	1. MGOPS 2. Rada Seniorów i inne organizacje senioralne – lepsze współdziałanie 3. Ewentualnie pomocniczo WOK i jego jednostki	1. Budżet Gminy 2. Środki zewnętrzne
2.4. Zmniejszenie izolacji i wykluczenia społecznego dla seniorów niewychodzących z domu	Średni	Osoby niemobilne, niepełnosprawne	1. MGOPS 2. Wolontariusze, w tym sami seniorzy dla innych seniorów	Czas pracy
2.5. Utworzenie mieszkań wspomaganych	Średni	Osoby niemobilne, niepełnosprawne	1. Rada Gminy – uchwała 2. Burmistrz oraz Urząd Miasta i Gminy – inwestycja 3. MGOPS – funkcjonowanie	1. Budżet Gminy 2. Środki zewnętrzne
3.3. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego – kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, wypoczynkowej	Średni	Aktywni seniorzy	1. WOK i jego jednostki 2. Organizacje senioralne i lokalni liderzy – aktywni, większy udział w tworzeniu oferty gminnej 3. Organizacje senioralne – poprawa własnej oferty wycieczek krajoznawczych i wyjazdów	1. Czas pracy 2. Budżet Gminy
3.4. Wprowadzenie karty seniora lub innej karty miejskiej umożliwiającej seniorom zniżki	Średni	Aktywni seniorzy	1. Rada Gminy – uchwała 2. Burmistrz oraz Urząd Miasta i Gminy – realizacja	1. Czas pracy 2. Budżet Gminy
2.6. Stworzenie medycznego domu dziennego pobytu lub rodzinnego domu pomocy	Niski	Osoby niemobilne, niepełnosprawne	1. Rada Gminy – uchwała 2. Burmistrz oraz Urząd Miasta i Gminy – inwestycja 3. MGOPS – funkcjonowanie	1. Budżet Gminy 2. Środki zewnętrzne
3.5. Zapewnienie organizacjom senioralnym większego wsparcia finansowego	Niski	Aktywni seniorzy	1. Rada Gminy – uchwała 2. Burmistrz oraz Urząd Miasta i Gminy – realizacja, w tym wsparcie merytoryczne	1. Budżet Gminy 2. Środki zewnętrzne

Literatura

- ¹ Janina Bąk, 2023. Statystycznie rzecz biorąc 2, czyli jak zmierzyć siłę tornada za pomocą gofra. W.A.B., Warszawa
- ² Potencjał i Potrzeby Słupskich Senierek i Seniorów. Raport Z Badań. Centrum Inicjatyw Obywatelskich, Słupsk, 2021.
- ³ Ewaluacja. Szkolenie dla organizacji senioralnych we Wronkach „Wyznaczanie obszarów i celów strategii lokalnej polityki senioralnej”. Opracowanie Wiesława Kubaczewska i Janusz Owczarzak – członkowie Rady Seniorów Gminy Wronki kadencji 2019-2024
- ⁴ Artykuły internetowe profesjonalnych projektantów na temat person: (1) [Persony - czym są i do czego służą w marketingu? | OBTK - On Board Think Kong](#) (2) [Persony, czyli jak wejść w buty klienta - Marketer+ przewodnik po marketingu \(marketerplus.pl\)](#) (3) [Jak stworzyć persone? \(marszałkowski.org\)](#) [dostęp: 12.06.2024]
- ⁵ Zdjęcia na okładce Polityki Senioralnej oraz w miejscu Person, pochodzą ze źródeł internetowych [Pexels](#) na licencji „Free to use” czyli do wykorzystania bezpłatnie. Autorzy zdjęć zamieszczonych w darmowych internetowych źródłach: *Alexandre Saraiva Carniato, Anna Shvets - Shvets Production, Cottonbro Studio, Expect Best, Gaspar Zaldo, JoEllen Moths, Mikhail Ninov, Pavel Danilyuk, PixaBay, Vlada Karpovich, Vlad Chetan*. Dostęp: 04.04.2024.
- ⁶ Za artykułem internetowym: [Alarmujące dane dotyczące polskich seniorów. Jak brak ruchu wpływa na ich zdrowie? - niepełnosprawni.pl](#) [dostęp: 16.04.2024]
- ⁷ Anna Bieńkuńska (red.), 2021. Jakość życia osób starszych w Polsce 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa
- ⁸ Potencjał i Potrzeby Słupskich Senierek i Seniorów. Raport Z Badań. Centrum Inicjatyw Obywatelskich, Słupsk, 2021.
- ⁹ Art. 51-52 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- ¹⁰ [Powstaje Rodzinny Dom Pomocy w Pniewach - Urząd Miejski Pniewy \(włkp.pl\)](#) [dostęp: 12.06.2024]
- ¹¹ Art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- ¹² Przemysław Mroczek, Igor Marczak, 2023. Ocena potrzeb w zakresie wsparcia dla seniorów w Polsce 2023. Raport z badania – SeniorApp
- ¹³ Karolina Czubi i inne, 2017. Pogłębione studium usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych. Środowiskowa opieka formalna i nieformalna. Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu
- ¹⁴ Piotr Będowski, 2020. Potrzeby opiekuńcze osób starszych. Artykuł w: M. Mosakowska, A. Więcek, P. Będowski, Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce, Termedia, Poznań; Rafał Bakalarczyk, 2020. Godzenie pracy zawodowej z opieką nad osobami zależnymi wyzwaniem dla dialogu społecznego i polityki publicznej różnych szczebli. Komitet Dialogu Społecznego KIG, Warszawa
- ¹⁵ Za artykułem internetowym: [Alarmujące dane dotyczące polskich seniorów. Jak brak ruchu wpływa na ich zdrowie? - niepełnosprawni.pl](#) [dostęp: 16.04.2024]
- ¹⁶ Anna Bieńkuńska (red.), 2021. Jakość życia osób starszych w Polsce 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa
- ¹⁷ Przemysław Mroczek, Igor Marczak, 2023. Ocena potrzeb w zakresie wsparcia dla seniorów w Polsce 2023. Raport z badania – SeniorApp
- ¹⁸ Anna Bieńkuńska (red.), 2021. Jakość życia osób starszych w Polsce 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa; Agata Kurzawa i inni, 2021. Diagnoza potrzeb i potencjału seniorów mieszkających na terenie miasta Bydgoszczy. Oficyna profilaktyczna na zlecenie miasta Bydgoszcz
- ¹⁹ Piotr Będowski i inni, 2021. PolSenior2. Badanie poszczególnych obszarów stanu zdrowia osób starszych, w tym jakości życia związanej ze zdrowiem, Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańsk. Analiza treści za: Tomasz Zdrojewski, Badanie PolSenior2. Artykuł w czasopiśmie Głos Seniora nr 63, grudzień 2022-styczeń 2023.
- ²⁰ [Transport sanitarny | Pacjent](#) [dostęp: 24.06.2024]
- ²¹ Ministerstwo Zdrowia, 2022. STANDARD DOSTĘPNOŚCI POZ. [pdf \(zdrowie.gov.pl\)](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ²² [Usługi sąsiedzkie. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#) [dostęp: 24.06.2024]
- ²³ [„SOS homini” w Międzychodzie! - Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami HOMINI](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ²⁴ Art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- ²⁵ Art. 51-52 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- ²⁶ [Powstaje Rodzinny Dom Pomocy w Pniewach - Urząd Miejski Pniewy \(włkp.pl\)](#) [dostęp: 12.06.2024]
- ²⁷ [SOWA OPAC : Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Wronki](#) [dostęp: 24.06.2024]
- ²⁸ [Kościoł w Polsce w liczbach \(idziemy.pl\)](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ²⁹ Anna Bieńkuńska (red.), 2021. Jakość życia osób starszych w Polsce 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa
- ³⁰ [eDziadkowie.pl: Portal dla aktywnych seniorów i dziadków - przykład bardzo trafnej treści to artykuł Kto dzwoni? Jak sprawdzić, czyj to numer? \(edziadkowie.pl\)](#); [Głos Seniora](#); [Wolni od Metryki](#); [Super Senior](#); [My60Plus](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ³¹ [Folder_GPS_LUTY_2023.pdf](#); [Korzyści dla Samorządu Partnerskiego z udziału w Programie](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ³² [Karta Seniora - MOPR Leszno](#); [Gmina Kostrzyn z Ogólnopolską Kartą Seniora - Dla mieszkańca - Urząd Miejski w Kostrzynie \(włkp.pl\)](#); [Odbierz Kartę Seniora w Gminie Kórnik | Serwis Miasta i Gminy Kórnik \(kornik.pl\)](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ³³ [Trzcianecka Karta Seniora](#); [Międzychodzka Karta Seniora](#); [Dla Seniora - Urząd Miejski Rogoźno](#); [Karty zniżkowe - Urząd Miasta Czarnków](#); [Gostyńska Karta Seniora](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ³⁴ [Karty Seniora - GOPS Czerwonak](#); [Program Senior \(wrzesnia.pl\)](#); [Ogólnopolska Karta Seniora - Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrzesznie \(wrzesnia.pl\)](#) [dostęp: 19.06.2024]
- ³⁵ [Kolejna realizacja z... - Stowarzyszenie Puszcza Notecka | Facebook](#) [dostęp: 19.06.2024]

Uzasadnienie

W związku z upływającym okresem, na który ustalono realizację aktualnej polityki senioralnej, wskazanym było zaprojektowanie celów, kierunków i działań na rzecz wronieckich seniorów na kolejne lata realizacji programu. W świetle powyższego podjęcie uchwały przez Radę Miasta i Gminy Wronki jest zasadne.

z up. BURMISTRZA

Karolina Bloch
ZASTĘPCA BURMISTRZA